

SLOVENSKI

JADRAN

LETO I., ŠTEV. 10

Koper, petek 7. marca 1952

POSAMEZNA ŠTEVILKA 10 DIN

8. marec - praznik žena

Odpraviti vsako izkoriščanje človeka po človeku, uresničiti družbo svobodnih in enakopravnih ljudi, ki neovirano združujejo svoje sposobnosti pri ustvarjanju vedno lepšega življenja in v tem okviru osvoboditi tudi ženo vseh krivic in ponižanj — to je končni cilj vseh delovnih ljudi — vseh delovnih žena.

Od leta 1911, ko so nemške socialiste ustanovile 8. marec kot dan žena, ki se bori za ta cilj, priznava in proslavlja ta praznik vsako leto več žena in obračun uspehov je od leta do leta bogatejši na zmagah in izkušnjah.

V vseh vojnih mukah, v vsem povojnem prepletanju nerešenih mednarodnih problemov, v naporih vsakega naroda, da najde najboljši način življenja — človeštvo vendarle nezadržano napreduje. In v okviru tega celokupnega napredka moremo vsakega 8. marca ugotoviti, da je več žena rešenih zaostalosti, da uživajo sorazmerni delež napredka svoje dežele, da zavestno sodelujejo v politiki. Vsota zmag in porazov, nasilja in demokracije, bede in blagostanja — je za človeštvo pozitivna. Ta zavest vpliva pogum narodom in posameznikom, ženam na Koreji in na Švedskem, tem, da ne omagajo, drugim, da se ne zadovoljijo z lastnimi uspehi in prednostmi. Vsak narod ima v tej splošni težnji k napredku lastno vlogo, lastne neposredne naloge in cilje.

Zene mnogih narodov si prav na dan 8. marca določajo svoje neposredne naloge. Toda te naloge niso nikjer predpisane, treba jih je potegniti iz vsakega dejanskega položaja. In danes je marsikje — zlasti pa v Moskvi in njenih podružnicah tako, da si samozvani voditelji lastijo pravico, da ženam, ki zveste slavnim tradicijam proslavljajo 8. marec, tako pačijo resnico o današnjem položaju v svetu, da postanejo neposredne naloge na tej zlagani osnovi pravo nasprotje namenu našega praznika. Zene, ki sledijo tem lažem, nehote pomagajo pri osvajaških in vojnih načrtih, pri izpodkopavanju miru lastnemu in drugim narodom.

Mi pa lahko samozavestno ugotavljamo, da se nam ni treba zadovoljevati z nekim povprečnim napredkom vsega človeštva, ampak da pomenimo v okviru Jugoslavije prav tisti člen, ki predstavlja danes največji napredek in da prav naš

vzglede daje moči narodom in ženam, ki najteže živijo, da ne omagajo.

Uzakonjena enakopravnost, vedno živahnejše dejansko uveljavljanje žena na vseh področjih našega življenja od leta do leta močnejši dokazi, da se nam sedanji napori bogato izplačajo, nam poleg zavesti, da nas svet spoštuje, dajejo pravico, da tudi pri nas kot v Ljubljani, Beogradu in vseh krajih Jugoslavije slavnostno proslavljamo 8. marec. Kljub temu pa vidimo tudi tisto, kar ni še dobro: vseh ostankov preteklosti še vedno nismo odpravili in naše življenje je polno nasprotij: na eni strani ogromna udeležba žena na zadnjih volitvah SIAU, smelo sodelovanje v javnih diskusijah o našem gospodarstvu in politiki, uspešno prevzemanje odgovornosti v odborih, svetih in komisijah oblasti in organizacij — na drugi strani pa taka nevednost, da ovirajo otrokom obisk šole. Tu ženski aktivni, ki so desna roka pri organiziranju in vodstvu dečjih ustanov, bolnic itd. — tam pomanjkanje pojmov o higieni otroka in zdravju v lastni družini. Skratka — imamo še mnogo dela.

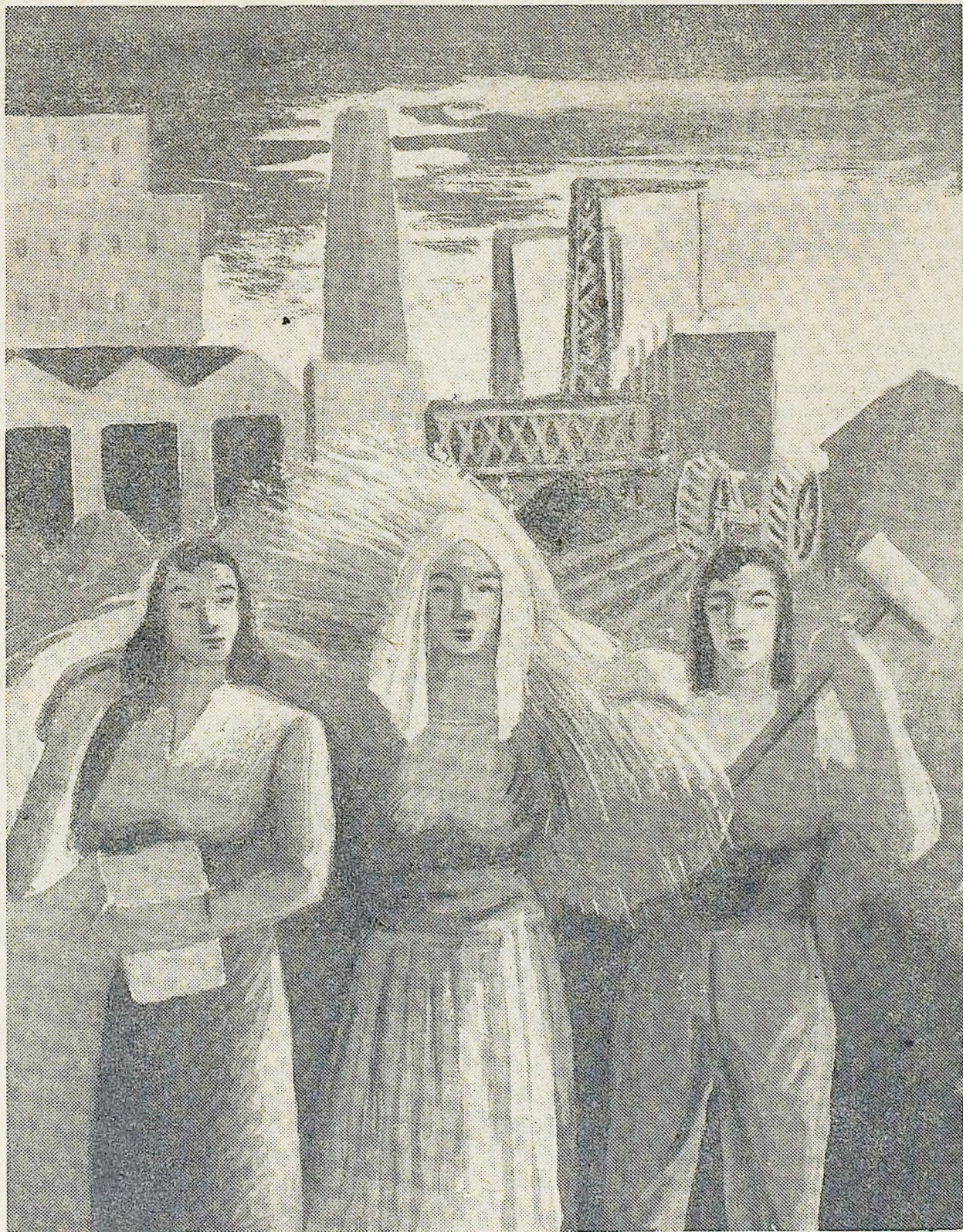
Medtem ko se naša domovina uveljavlja v svetu kot prvobornik za mir in napredek in ko vsaka zavedna socialistična žena nosi pri tem svoj delež zaslug in časti, nosi tudi vsaka med nami svoj delež odgovornosti za čuvanje te časti, za stalno in naglo napredovanje in razvijanje blagostanja in kulture. O tem, kako in kaj delati v vsakem kraju posebej, si bomo imele na proslavah 8. marca največ povedati.

Organizacija žena mora navajati žene, da se poslužujejo vseh pravic in možnosti, ki jih imamo že danes, da učijo in vzgajajo sebe zato, da bodo znale vzgajati svoje otroke. Zelo površno bi bilo tako praznovanje 8. marca, kjer bi se zadovoljili z zgodovino ali celo samo z zabavo. Z vso iskrenostjo moramo prav ob tej priliki opozoriti žene, ki se sicer rade udeležijo našega praznika, ki pa se ne ravnaajo še po ideji, ki nas združuje tudi ta dan: opozoriti matere, ki zanemarljivo vzgojo in zdravje svojih otrok; zdramiti tiste Slovenke, ki so klonile pod pritiskom fašističnega raznarodovanja in še danes nadaljujejo njegovo delo s tem, da pošiljajo otroke v italijansko šolo, poučiti

jih, da je otroke treba učiti resnice, da moramo to spoštovati v družini in zahtevati od vseh, katerim vzgajamo otroke, prepričati jih, da je v naših »starih navadah« še marsikatera grda razvada, ki je za zdravje naših otrok zelo škodljiva kot n. pr. vino in cigaret. Družina je otroku gnezdo, iz katerega vzleti zato, da posveti svoje najboljše sile skupnosti: narodu, domovini, človeštvu. Toda brez gnezda ne more vzleteti in mati mora zaradi otroka in zaradi skupnosti dati novemu času nove ljudi.

Z. B.

Za srečo potomcev, za našo svobodo kot bratje smo naši, moške in očetje, ramo ob ramo se z njimi borile in kri prelivale, življenja dajale ter končno se z njimi v svobodo prebile. S Titom za Partijo, dom naš enoten, svobodno, delavca dostojno življenje, za dela oblast in vseljusko upravo, združeni v močno, samostojno državo, kjer v skupnosti trdno povezanih narodov vsakemu svoje pravice gredo — to nam moči je dajalo, kot zvezda vodnica nas skozi krvavo je borbo v svobodo današnjo peljalo

Elementarno nesrečo, ki je prizadelo primorsko prebivalstvo v alpskih predelih, so močno občutili tudi tržaški Slovenci, ki so začeli prostovoljno zbirati pomoč v denarju in blagu. Akcija za zbiranje pomoči se je začela na pobudo članic ASIZZ na Opčinah pri Trstu. Od tu se je razširila na vse okoliške vasi in na mestne okraje. Pred kratkim je prešla pod pokroviteljstvo Podpornega društva v Trstu.

Na seji Podpornega društva, ki so se je udeležili predstavniki vseh množičnih organizacij, je Podporno društvo izdalo naslednjo izjavo:

»Podporno društvo za STO« se je zaradi želje številnih meščanov, ki želijo pomagati prebivalcem zaradi snežnega neurja prizadetih krajev, odločilo, da bo prevzelo patronat nad akcijo zbiranja prostovoljnih prispevkov ter sporoča, da bo imelo svoj začasni urad na korzu Garibaldi 4-III.

Po vseh slovenskih vaseh in v mestu se nabirala akcija uspešno nadaljuje. Pri nabiranju prispevkov sodelujejo vse množične demokratične organizacije, razna podjetja in uredništvo »Primorskega dnevnika«. Zadovoljiv odziv med prebivalstvom so zbudili pozivi slovenskih občinskih odborov, ki so pozvali vse občane, naj darujejo prizadetim krajem vse, kar morejo, da bodo oškodovani bratje v domovini čutili, kako tržaški Slovenci sočustvujejo z njimi.

Zupan iz Repentabora tov. Bizjak je daroval svojo mesečno župansko nagrado, uredništvo in uprava »Primorskega dnevnika« sta že prve dni darovala 50.000 lir. Zveza primorskih partizanov v Trstu je prispevala 20 stotov bele moke in 6 stotov sladkorja, repentaborsko županstvo 30.000 lir itd. Primorski dnevnik objavlja dnevno dolge sezname oseb, podjetij in ustanov, ki so prispevali žrtvam v kakršnikoli obliki.

Tudi to težko nesrečo, ki je prizadela slovensko prebivalstvo, so kominformisti v Trstu skušali izkoristiti v svoje politične spekulacije. Skoraj teden dni niso ničesar poročali o plazovih in žrtvah, ki jih je povzročilo snežno neurje. Ko pa so videli, da tega ne morejo zamolčati in da je prebivalstvo spontano začelo pomagati ponesrečenim bratom, so na hitro začeli zbirati prispevke. Obenem pa so nadaljevali s klevetami proti jugoslovanskim narodom in s hujškanjem proti Jugoslaviji. Tržaško prebivalstvo jih je razkrinkalo in vidi v tej njihovi akciji šakale, ki se skušajo okoristiti z nesrečo svojega bližnjega.

V čigave žepe in na čigave stroške gredo visoki davki, ki jih plačuje tržaško prebivalstvo, vidimo iz proračuna tržaške občine.

Samo za vzdrževanje svojega premoženja porabi občina letno 113 milijonov lir. Največ stroškov ima občina za kritje splošne uprave. V ta namen bo občinska uprava v tem letu porabila eno milijardo 887 milijonov lir. Samo ta vsota skoraj presega redne letne dohodke občine. Tudi pri vseh drugih 6.800.000 lir za plače županov in stalnih odbornikov. Največ porabljeno sredstvo pa plače uslužbencev, ki jih je na tržaškem županstvu vsaj tretjina preveč. Za uslužbence bodo v tem letu izdali 688 milijonov lir. Vsega skupaj je naslavljenih na županstvu in pri raznih občinskih podjetjih (brez podjetja ACE, GAT) 3399 oseb, ki jim bodo izplačali skupno 2 milijardi 222 milijonov lir. Ostali stroški za nameščence bodo znašali skoraj dve in pol milijarde lir. V preteklem letu so porabili za občinske uslužbence 361 milijonov lir manj kot letos. Pripomniti moramo, da so v zadnjih letih demokristjani nastavili po občinskih službah veliko število novih nameščencev, ki niso Tržičani in ki jih uporabljajo samo za politično delovanje in propagando.

Z GORIŠKEGA

NOVA GORICA — V nedeljo so bile v Novi Gorici volitve v novi občinski odbor OF. Udeležba je bila polnoštevna. Pri pripravah se je posebno odlikovala mladina, ki je med drugim na predvečer napisala parole na asfaltirani cesti na Ajševici in v Rožni dolini. Z volitvami so v glavnem zaključili že v jutranjih urah.

OD TRIGLAVA DO JADRANA

IZ SLOVENSKE ISTRE

NOVI PRISPEVKI ZA PRIZADETE NA TOLMINSKEM

Akcija za pomoč težko prizadetemu prebivalstvu v naši Severni Primorski je zajela vse prebivalstvo Slovenske Istre. Dnevno prihajajo poročila o nesebični pomoči, ki jo nudijo v enaki meri tovarne, podjetja, ustanove, kmetijske zadruge in posamezniki. V zadnjih dneh so nakazali na tekoči račun Istrske banke v Kopru (št. 06-959-174) naslednje zneske: Sindikalna podružnica Istrske banke (akontacija) din. 8.000, Zadrugi sklad okraja Koper din. 15.000, Sindikalna

podružnica »Zadugar« v Bujah din. 12.300, Krajevni odbor SIAU v Gazonu din. 6.182, Sindikalna podružnica Solin v St. Jerneju din. 25.000, Ribarsko podjetje »Sardella« v Novem gradu din. 10.000, Mestni odbor SIAU Umag 73.820 din, Mestni odbor ZB din. 10.000, Sindikalna podružnica hotela »Triglav« Koper din. 5.100, Podjetje »Lipa« Koper din. 50.000, Podjetje »Corrado« Koper din. 21.448 (v blagu), »Fructus« Koper din. 50.000 in tako dalje.

GRACIŠČE. — Vprašanje zadrugnega doma postaja vse bolj pereče. Čeprav so vaščani že pred dvema letoma s prostovoljnim delom izkopal temelje in začeli z zidavo, je do danes ostalo le pri tem. Zidarji so bili zaposleni pri obnovi porušjenih domov, za zadrugi dom pa ni bilo časa, čeprav je bil za zidanje določen kredit. Letos nameravajo prebivalci Gracišča in bližnjih vasi nadaljevati z delom pri graditvi zadrugnega doma, toda le, če bodo imeli potrebna sredstva. Prošili bodo vlado LRS za kredit, nekaj pa si bodo pomagali z lastnimi sredstvi, saj je imela tamkajšnja kmetijska zadruga v l. 1951. 235.000 din dobička.

KOPER. — Člani sindikata Istrske banke v Kopru so izključili iz svojih vrst uslužbenca Pavla Baccija in predlagali podjetju, da ga odpusti iz službe. Bacci se namreč ni hotel udeležiti strokovnega tečaja za bančne uradnike, ki ga je Istrska banka organizirala za uslužbenca italijanske narodnosti in sicer z izgovorom, da ta tečaj nima pomena obiskovati. Izjavil je, da ta izpit ne bo imel nobene veljave, če se vrnejo italijanske oblasti na ta teritorij, če pa ne priključen Jugoslaviji, namerava tako zapustiti Koper. Bacci se je tudi drugače vodiloval v svojih odnosih do

ljudske oblasti. Ob znanih dogodkih v Križevcih, ko so domačini preprečili italijanskemu duhovniku bliskati njihove otroke, je Bacci javno čital članke iz »Giornale di Trieste«, v katerih je bila vsa stvar lažno prikazana. Njegova družina je tudi zaprla vrata odbornikom SIAU, ko so prišli k njim zaradi vključitve v organizacijo.

OBVESTILO KMETIJSKEGA SVETA ISTRSKEGA OKROŽJA

Kmetijski svet istrskega okrožnega ljudskega odbora je izdal v zvezi s pojavom slinavke in parkljevke v nekaterih vaseh istrskega okrožja naslednje obvestilo:

Cim se je pojavila v začetku februarja v istrskem okrožju slinavka in parkljevka, so takoj storili potrebne varovalne ukrepe: uničili so vso okuženo živino, razkužili okužene kraje in izvedli brezplačno preventivno cepljenje v vaseh, kjer je pretila neposredna nevarnost okužbe. Oblast je kmetom, katerih živina je bila uničena, povrnila škodo.

Slinavko in parkljevko so zanesli iz anglo-ameriške cone STO. Z izvajanjem navedenih ukrepov je sicer uspelo bolezen lokalizirati, vendar se še vedno ne more jamčiti, da se ne bi pojavila tudi v drugih krajih. Da bi preprečili možnost kakršne koli nove razširitve, so te dni pregledi živine v vseh ostalih istrskih vaseh.

S TOLMINSKEGA

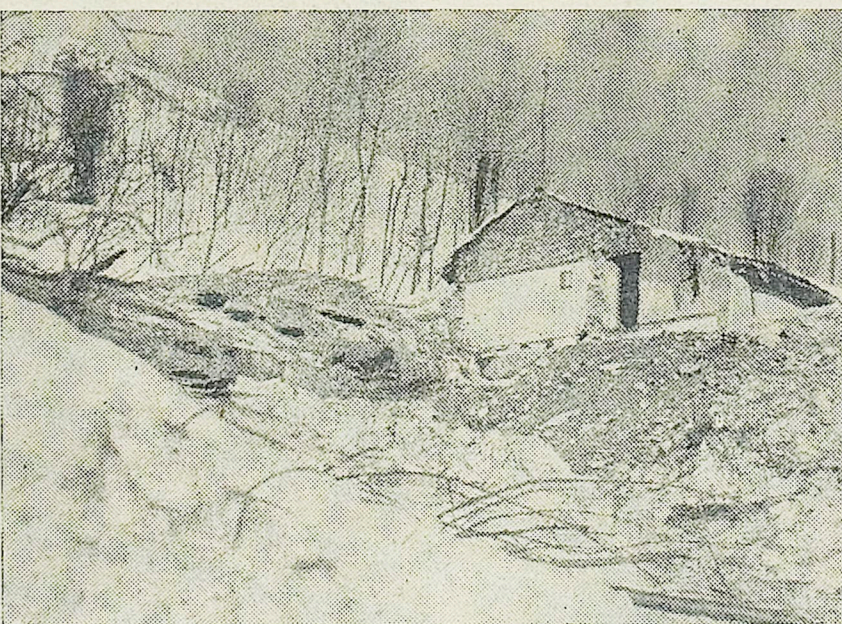
TEZKE GOSPODARSKE POSLEDICE ZARADI ELEMENTARNE NESREČE

Snežni meteži in plazovi so povzročili veliko gospodarsko škodo na Tolminskem, katero je zaenkrat še nemogoče v celoti oceniti. Sadno drevje je bilo skoraj v celoti uničeno, tako da lahko rečemo, da je danes Tolminska skoraj brez sadjarstva. Vsekakor bi bilo potrebno organizirati tečaje o sajenju in cepljenju sadnega drevja, tako da bi se zainteresirale širše plasti ljudstva za to panogo. Razmisliti je tudi treba predlog, da bi se sadjarstvo vsaj za nekaj časa uvelodilo kot šoloobvezen predmet.

Snežni meteži pa so povzročili tudi vrsto drugih neprilic. Ker so bile vse prometne zveze prekinjene, je

ostalo v Tolminu mnogo pridelkov, ki so bili namenjeni za druge kraje. Samo srpeniška mlekarna ima v zalogi nad 4000 kg sira. To samo po sebi ne bi bila tako težka stvar, vendar je treba upoštevati, da tamkajšnja mlekarna nima tako velikih shramb za sir. Če se ne bo kmalu uredil promet na cestah, bodo morali kmetje pač shraniti sir v svojih shrambah. Na Tolminskem je zapadlo nad tri metre snega, nato pa so se rušili na ceste še številni plazovi. Ko je nehala snežiti, je nevarnost sicer minila, nastopila pa je zopet, ko je pričelo pripekati sonce. Ves promet po cestah opravljajo zato ponoči, ko je zmerno.

J. R.

Pogled na del vasi Borjana na Tolminskem, ki je bila zaradi snežnih plazov najhujše prizadeta.

S KRASA

ST. PETER NA KRASU — Smučarska sekcija telovadnega društva je organizirala akcijo za pomoč divjadi, ki je zatrpna v snegu po okoliških hribih in gozdovih. 26 smučarjev je odneslo na hrbtih nad 200 kg hrane za srne in jelene. Med potjo so našli na ostanke jelenov in svin, ki so jih požrli volkovi. Čeprav teh ni veliko v gozdovih, vendar predstavljajo veliko nevarnost za našo divjad, ki se po velikem snegu ne more umikati, hkrati pa je oslabiljena zaradi pomanjkanja hrane. Vsekakor zasluži ta akcija, ki jo je organiziral predsednik društva Vižintin, pohvalo in posnemanje.

Krajevni aktiv LMS Povir je imel v nedeljo lepo prireditve. Igralska družina aktivna je uprizorila komedijo v treh dejanjih »Pričarani ženine«. Po predstavi je bila v novih prostori trgovine in gostilne Zadrugnega doma prsta zabava.

IZ VIPAVSKE

VIPAVA — Prebivalstvo Vipave je zbralo za ponesrečence na Tolminskem po prvih podatkih nad 70.000 dinarjev ter večjo količino vina in hrane. Samo v centru trga so zbrali nad 10.000 din in 200 kg koruze. Od podjetij se je zlasti izkazalo invalidsko podjetje »Domača obutev«, ki je darovalo 5000 din, med posamezniki pa dr. Roman, ki je daroval 1000 dinarjev. Akcija je v teku in odbor je prepričan, da ne bo Vipavca, ki ne bi pomagal težko prizadetemu prebivalstvu v severni Primorski.

IZ BRKINOV

TURISTICNE PERSPEKTIVE ILIRSKA BISTRICE

Ze večkrat smo razpravljali o pogojih, ki jih ima Ilirska Bistrica za razvoj turizma. To vprašanje je zlasti važno sedaj, ko bo po reorganizaciji okraja postala Ilirska Bistrica samostojna občina — mesto. Ilirska Bistrica ima nad 6000 prebivalcev, 17 podjetij z 38 obrati, državno posestvo in nižjo gimnazijo. Skupaj z okolico predstavlja zaokroženo gospodarsko celoto, kjer so glavne panoge kmetijstvo, obrt in lesna industrija.

Ze lani je mestni ljudski odbor razpravljal o dvajsetletnem načrtu me-
mostov in regulacija vode) in zgraditev Doma kulture in nove gimnazije. Na »gradin« nameravajo zgraditi turistični hotel, ki bo služil za oddih letoviščarjem. Z izgradnjo tega hotela bodo nedvomno dani ugodni pogoji za razvoj turizma, saj je v okolici Ilirske Bistrice mnogo naravnih lepot in lepih izletniških točk.

Z. D.

S POSTOJSKEGA

CETRTI PLENUM

Pretekli teden je bil v Postojni IV. plenem OK KPS Postojna, katerega so se udeležili vsi sekretarji občinskih komitejev. Plenum je vodil sekretar OK KPS Danilo Petrinja.

Po občinski analizi in razpravi o partijskem, političnem in gospodarskem življenju v postojnskem okraju so sprejeli važne sklepe, iz katerih objavljamo glavne misli.

Partijske, frontne in druge organizacije morajo posvetiti zlasti veliko skrb razvoju zadrugništva OZKZ je treba reorganizirati in okrepiti. S kvalitativnim kadrom tem čimprej izvesti arondacijo in uvedbo gospodarskega računa. Splošnim kmetijskim zadrugam je potrebno nuditi večjo pomoč pri zaključku letnih bilanc. Dobitek, ki ga imajo KZ, je treba uporabiti za dvig kmetijstva, nabavo o. rodja, živine itd. Splošne kmetijske zadruge naj načeloma poslujejo same za člane.

Večjo pomoč je treba nuditi upravnim odborom in delavskim svetom po

OK KPS POSTOJNA

tovarnah in podjetjih. Skrbeti je treba, da pridejo v delavske svete in v upravne odbore najbolj aktivni, poštenj in razgledani delavci. V vseh večjih podjetjih je potrebno organizirati kulturno prosvetna društva, ki naj bi se pozneje vključila v KUD in SKUD, kot njihov sestavni del. Prav tako je potrebno organizirati fizikalna društva, klube, LT, predavanja ljudske univerze itd. Partijske organizacije so dolžne posvetiti vso skrb politični in strokovni vzgoji delavstva. Gružbeni plan je treba še nadalje tolmачiti v delovnih kolektivih in na vasi.

V sklepih je nadalje poudarjeno, da je treba stalno in sistematično delati v borbi proti klerofašističnim ostankom in vzgajati ljudi v iskrene socialistične državljane. Partijske organizacije so dolžne tudi posvetiti več pozornosti fizikalnemu udejstvovanju in organizacijam na osnovi zadnjega pisma CK KPJ.

Gospodarstvo kmetijskih zadrug

Skoraj na vseh občinskih zborih kmetijskih zadrug prihaja vidno do izraza vprašanja, o katerih je razpravljati plenem Glavne zadrugne zveze v Beogradu. Predvsem lahko ugotovimo, da se kmetijske zadruge v mnogih krajih še niso usposobile za samostojno gospodarsko življenje in še nimajo tiste gospodarske moči in vloge, ki bi jo lahko imele glede na materialne možnosti.

Vzrok temu je predvsem v nezadostni organizacijski povezanosti in kontroli kmetijskih zadrug. Zato je ena temeljnih nalog nadaljnjega razvoja kmetijskih zadrug, da jih organizacijsko utrdimo in usposobimo, da vodijo svoje gospodarstvo na podlagi lastnega gospodarskega načrta in rentabilnosti.

V ta namen morajo kmetijske zadruge izdelati svoj letni plan razvoja, ki ustreza dejanskim pogojem in potrebam okolice in gospodarstva, kateremu služijo. Iz dosedanjih poročil občinskih zborov kmetijskih zadrug je razvidno, da je bil letni plan razvoja rarer postavljen, toda v njem se niso dovolj odražale dejanske možnosti, ki bi jih bilo treba izkoristiti za razvijanje gospodarstva kmetijske zadruge.

Kritika teh pomanjkljivosti na občinskih zborih je znatno prispevala, da so letni plani razvoja kmetijskih zadrug za leto 1952 realneje postavljeni. V teh planih so zlasti podčrtana vprašanja ustanavljanja in razširjanja gojitve raznih sadik za kmetijsko proizvodnjo kot so sadne, trtne in druge sadike. Nadalje se vse bolj poudarja pomen ustanavljanja in povečanja ekonomij, živinskih farm, sadovnjakov, vinogradov itd. V marsikateri zadruzi pa je ostalo še nerešeno vprašanje nabave in povečanje mehanizacije, čeprav je to eden temeljnih pogojev za dvig proizvodnosti dela in s tem gospodarske moči vse zadruge.

Da bi dosegli zadovoljive rezultate v razširjanju gospodarske dejavnosti kmetijskih zadrug, pa ni dovolj samo izdelati letnih planov, temveč jih tudi dopolniti s konkretnimi letnimi proizvodnimi plani in predračuni ter zaostri borbo za njihovo izpolnitev. Prav v tem se mnogokrat greši. Nekateri združniki mislijo, da je že dovolj, če postavijo letni plan razvoja kmetijske zadruge in ne pomislijo, da so ti plani le del perspektivnih, dolgoročnih planov. V planih razvoja kmetijskih zadrug postavljamo naloge okvirno, globalno, to je navajamo objekte, ki jih je treba med letom zgraditi, ustanoviti in skupen znesek stroškov za njihovo zgraditev ali ustanovitev.

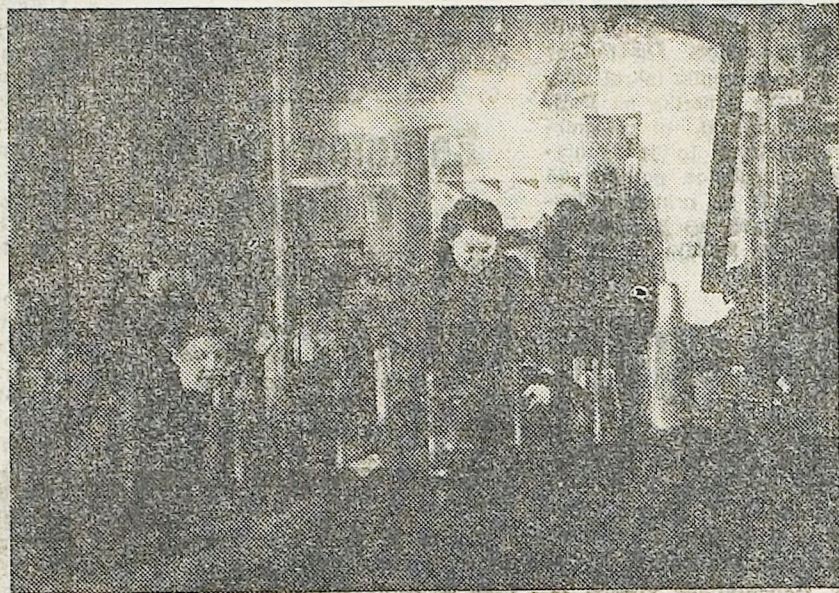
Nasproti temu pa letni proizvodni plani kmetijskih zadrug konkretno določajo, kolikšna mora biti proizvodnja posameznih dejavnosti ali obratov. Na podlagi tega ugotovimo, kolikšna mora biti proizvodnja zadruge kot celote in kakšen bo njen gospodarski uspeh. V proizvodnih planih kmetijskih zadrug moramo torej postaviti proizvodne naloge vsake posamezne dejavnosti in obratov s prikazom o izkoriščenju zmogljivosti (kapacitete) posameznih dejavnosti in obratov, materialnih sredstev in delovne sile za izpolnitev proizvodnih nalog in uspehov, ki jih bo zadruza kot celota dosegla.

Z letnim proizvodnim planom kmetijskih zadrug je neposredno povezana sestava letnega predračuna, dohodkov in izdatkov kmetijske zadruge. Predračun nam pokaže, če sta letni plan razvoja in letni proizvodni plan pravilno postavljeni. Na podlagi predračuna pridemo do kalkulacij za vsako posamezno dejavnost in obrat. Iz njih je razvidno, kolikšna je vrednost proizvodnih sredstev (zgradb, strojev, nasadov itd.), višina proizvodnih stroškov (material, delovna sila itd.), vrednost proizvodnje, amortizacija in končno akumulacija, iz katere nabavljamo nova osnovna sredstva in s katero razširjamo gospodarsko dejavnost kmetijske zadruge. Predračun nam hkrati pokaže, na kakšna in na kakšna finančna sredstva lahko računa kmetijska zadruza v posameznih letnih časih in kako se bo njeno finančno poslovanje odvijalo med letom.

Na podlagi uvajanja predračuna dohodkov in izdatkov se ustvarja ustrezna kontrola nad rentabilnostjo poslovanja kmetijskih zadrug kot celote, kakor tudi njihovih posameznih dejavnosti in obratov.

Obisk pri delavkah, = ki se tudi v težavah znajdejo =

Kdor še ne ve, kje je Tovarna pletenin v Sežani, bo razočaran, ko mu bodo pokazali neugledno stavbo na nekem dvorišču sredi Sežane. Mnogo so že govorili in pisali o velikem objektu, ki ga gradijo okraj Sežane: to naj bi bila velika tovarna pletenin. Delo pa le počasi napreduje. Zdaj so spet pričeli z delom, ki je poprej stalo več kot šest mesecev. Letos je dobila nova tovarna le peti del investicij, ki so še potrebne, da bodo tovarno dogradili kot stavbo, ki bo sposobna za namestitve strojev. Pisali so že mnogo o tej novi tovarni, ki je še nikjer ni, nihče pa ni pisal o tovarni, ki že zdaj dela. Njen kolektiv se pri neštetih preprekah junosko bori za izpolnjevanje svojih nalog.

Zgodovina tovarne je lahko tudi zgodovina neštetih drugih objektov, v naši domovini. Na kratko bi jo lahko takole označili: iz nič nekaj napravljeno! Da je to res, bomo skušali bralcem povedati, kar smo zvedeli od vodstva tovarne, pa tudi od delavk, ki jih veže velika ljubezen za njihov obrat, saj se morajo pri delu boriti z nešteti težavami.

Tovariša direktorja nismo našli doma, pa nas je ljubeznivo sprejel komercialni, ki mu je prišla na pomoč še predsednica upravnega sveta. Oba sta v živih, včasih malo trpkih besedah pripovedovala o življenju tovarne, o uspehih in neuspehih in o težavah.

Stavba ima pestro zgodovino. Nekeč je bil tam senik, potem konjski hlev, nato gostilna, potem spet te-

lovadnica, po vojni pa je bil v njej angleški oficinski klub. Po priključitvi je bilo v njej nekaj časa skladišče vsakovrstnih odpadkov, nato pa so začeli voziti od vsepovsod stare zavrzene pletilne stroje, večinoma na ročni pogon. Nekateri so stari že več kot deset let. Iz vse te navlake so morali zdaj sestaviti nekaj strojev, ki bodo delali. In ta čudež, da ga tako imenujemo, se je tudi zgodil. Nekako so preuredili poslopje, postavili stroje, najprej pletilne, nato še šivalne in tovarna je pričela na Dan republike 1949 obratovati.

Predvidevali so, da bo tovarna predelovala predvsem volno in le deloma bombaž. Ker pa je odvisna od surovin, mora danes predelovati večinoma bombaž. Zato ne more

prostora ni mogoče organizirati proizvodnje na tekočem traku. Pletilnica je prostor v prvem nadstropju, kjer stojijo stroji drug pri drugem, da se človek komaj prerine med njimi. Prostor pod njo je šivalnica, kjer so šivlje stisnjene kot sardine v škatli. Poleg tega so še pogoste čkavare na električni napeljavi, celo pomanjkanje igel je nekaj časa zadrževalo proizvodnjo.

Toda tovarna pletenin v Sežani se bori trdo in uporno! Vsi do zadnjega člana uprave in delovnega kolektiva se dobro zavedajo, da morajo marsikaj potrpeti za dosego našega skupnega velikega cilja — močne socialistične domovine. Saj jih tudi danes skupnost ne pozablja, dasi je težko za devize. Iz inozemstva so dobili igle, odobren pa jim je tudi kredit za kompletiranje strojnega parka, ki bo tovarni pomagal iz največje zadrege.

Ves neumorni delovni kolektiv kot en sam človek z vsem srcem dela in misli za svojo tovarno. To je prišlo do izraza zlasti pri vprašanju vajenk. To so dekleta, ki se že dve leti učijo in bodo čez leto dni kvalificirane moči. Ker pa so od doma večinoma revnih staršev, ki jih ne morejo vzdrževati, je nadomoma nastalo vprašanje, kako se bodo ta dekleta vzdrževala, ker imajo kot vajenke premajhno plačo. Saj niso mogle poravnati niti izdatkov za hrano za tri mesece, ko so vile v industrijski pletilni šoli v Vrhopolju pri Vapavi. Tu je prišlo na pomoč ves delovni kolektiv in zelo izdatno tudi sama uprava tovarne.

Da je delavkam njihova tovarna res pri srcu, nam povedo naslednji podatki: mnoge izmed njih hodijo vsak dan z doma na delo in potem spet nazaj, dasi stanujejo nekatere tudi po 10 do 12 km daleč. V tovarni so zaposlene delavke celo iz Lokve in Vrhopolja in premerijo vsak dan dvakrat to pot, včasih s kolesom, če je slabo vreme pa tudi peš. In vendar ne poznajo niti zamujanja, niti izostajanja od dela. Nekateri spijo kar na podstrešju hiše na istem dvorišču. Tudi to ni primerno za stanovanje, vlačno je in mrzlo. Sindikalna podružnica ima svoje sestanke kar v obratu, ker nima nobenih drugih prostorov. Knjižnice ni, tudi strokovne šole še nima tovarna. Delavke, posebno pa vajenke, se vseeno živahno udeležujejo pri kulturno-prosvetnem delu, rade tudi zaplešejo, največja skrb pa jim je le njihova tovarna in njen uspeh.

Prav ta navezanost vsega delovnega kolektiva na tovarno je trdno jamstvo, da se bo tovarna razširila v velik, moderen obrat.

RB

Nad 12 milijonov za prizadeto prebivalstvo Severne Primorske

Na tekoči račun IOOF Slovenije pri NB prihajajo dnevno številni denarni zneski, ki jih delovni kolektivi tovarn, podjetij in ustanov, kakor tudi posamezniki, zbirajo za težko prizadeto prebivalstvo severne Primorske. V zadnjih dneh je Izvršni odbor LE Jugoslavije nakazal 5.000.000 din, sindikalni odbor kombinata »Krivaja« Zavidoviči 200.000 din, podjetje »Zora« 150.000 din, Papirnica Vevče 150 tisoč dinarjev, kulturno društvo »Magyar Nepkor« Subotica 10.000 dinarjev in tako dalje.

Skupna vsota do sedaj poslanih prispevkov znaša nad 12 milijonov din.

Po domovini

Svet za poljedelstvo in gozdarstvo jugoslovanske vlade je sklenil, da bodo poljedelske zadruge, ki bodo letos izvažale svoje poljedelske izdelke, dobile v devizah 35% od skupne vrednosti izvoženega blaga. Lansko leto so te zadruge dobivale devize samo 8% do 10% od skupne vrednosti blaga. Nad 50% so dobile samo one zadruge, ki so preslegle izvozni načrt.

Mladi mehaniki iz Makedonije v Zapadni Nemčiji in Italiji. Večje število mladih združnih mehanikov iz Makedonije je odpotovalo na dvomesečno praktično delo v tovarne traktorjev v Zapadni Nemčiji in Italiji. V tovarnah »Lanz Bulldog« v Zapadni Nemčiji in »Ansaldo« v Italiji bodo spoznali tehniko montaže delov in popravila strojev. Ti dve tovarni sta raznim poljedelskim zadrugam v Makedoniji dobavili že nad 100 traktorjev.

Podjetje »Gosad« je lani poskusilo na svojem posestvu pri Ormožu gojiti večje količine zdravilnih zelišč. Uspeh je bil presenetljiv, saj so izračunali, da znaša letni hektarski donos zdravilnih zelišč dvakrat več kot pri drugih kulturnih rastlinah. Poleg tega lahko sadijo že zgodnjo povrtino. Letos bodo plantaže štirikrat povečali.

Organizacija UNICEF je nedavno naročila pri tovarni montažnih hiš v Davidovičih 200 montažnih hiš, v skupni površini 20.000 kvadratnih metrov. Te hiše bodo poslali v razne države, kjer pomanjkuje stanovanj. Tovarna je že poslala prvo pošiljko v reško pristanišče.

Zasedanje okrajnega ljudskega odbora v Kopru

V torek je bilo v Kopru peto redno zasedanje okrajnega ljudskega odbora, katerega se je udeležil tudi predsednik okrajnega L.O. tov. Julij Beltram. Delegati so razpravljali o delu v preteklem letu, o dodatnem proračunu za leto 1951, o obračunu za leto 1950 ter o predvidenih investicijah za letošnje leto.

Poročilo o lanskoletnem delu je podal predsednik Karel Prijon, ki je poudaril, da so bili lani doseženi zlasti lepi uspehi pri graditvi ljudske oblasti. V pripravi je načrt za ustanovitev občinskih ljudskih odborov, ki bo dan v razpravo volivcem. Da bodo imeli novi odbori dobre kadre, bo organiziral izvršni odbor poseben tečaj, ki ga bodo posejali najboljši odborniki sedanjih odborov.

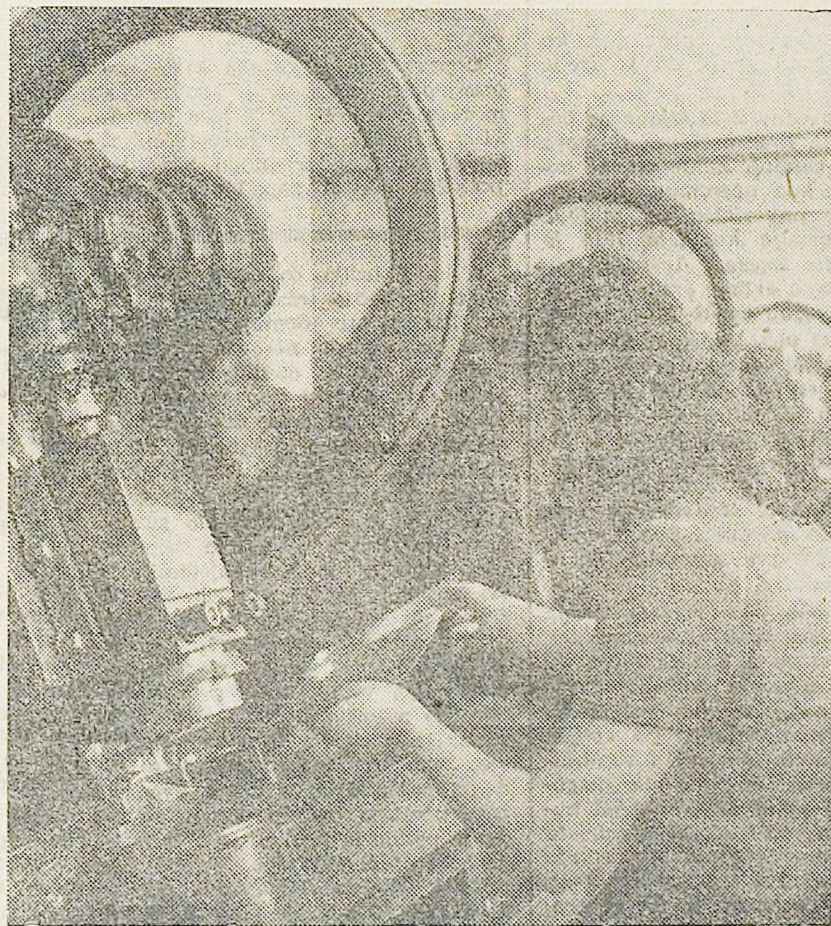
Glede lanskoletnega plana investicij je predsednik dejal, da so investirali 288.223.958 din ali 4 odstotke več, kot je bilo predvideno v planu. Glede kmetijstva je dejal, da bo potrebno preusmeriti proizvodnjo v najbolj donosne panoge. Za stimulacijo vnegradništva so v preteklem letu razdelili kmetom 1.000.000 din. Posadili so 120.000 novih trt, kar pa je glede na normalno amortizacijo vsekakor premalo. V trgovini je treba zmanjšati osebje. V Kopru bi na primer zadostovalo 20 trgovskih obratov, sedaj pa jih je 30. Glede elektrifikacije je dejal, da bo v tem letu v glavnem končana.

Ob zaključku je govoril še o prosveti in zdravstvu. V okraju pride

na vsakih 500 prebivalcev ena vzgojna ustanova. Bolnice so že tako usposobljene, da lahko v njih zdravimo razen izrednih primerov skoraj vse bolezni.

Predsednik Gospodarskega sveta tovariš Petrič je nato seznanil delegate s predlogom investicij za leto 1952. Po tem predlogu naj bi dodelili največ investicij za industrijo in za kmetijstvo. V primeri z lanskim letom so dodelili mnogo večje investicije za ribištvo ter kulturno in socialno dejavnost. Celotni proračun okrajnega okraja bo znašal letos 298 in pol milijona dinarjev, vstevši dotacijo iz Jugoslavije.

V razpravi so delegati govorili o težnjah svojih volivcev. Več poslancev je dejalo, da cene vinu niso realne glede na ceno modre galice in žvepla, pa tudi, da kmetje še niso prejeli umetnih gnojil. Odgovoril je tov. Jakomin, ki je dejal, da so že septembra naročili 250 vagonov umetnih gnojil in da je prva količina 40 vagonov že prispela. Kar zadeva cene vinu, pa prav sedaj pripravljajo pomenitev modre galice in žvepla, s čimer se bo kmetom bolj izplačalo gojiti vinsko trto. Poslanec iz Nove vasi je dejal, da si v njegovi vasi zelo želijo zgraditi kulturni dom. Tovariš Beltram mu je odgovoril, da so v letošnjem letu predvideli večjo vsoto za tovrstnen gradnje, da pa morajo najprej sami začeti z delom, kot so to storili pri Sv. Antonu in v drugih vaseh.

Delovne žene naše domovine se danes aktivno udeležujejo na vseh področjih političnega, gospodarskega in kulturnega življenja. Zlasti velika je njihova pomoč naši industriji, kjer s svojo požrtvovalnostjo prav nič ne zaostajajo za moškimi tovariši. Na sliki: v tovarni za konzerviranje rib »Ampeleca« v Izoli.

PREDVOLILNE SKRBI Združenih držav Amerike

Cetrtega novembra letos bodo v Združenih državah Amerike predsedniške volitve. Čeprav je ta datum še daleč, lahko rečemo, da so Američani že dalj časa pod vplivom tega važnega dogodka, ki bo vsekakor določil bodoči razvoj ameriške zunanje in notranje politike.

Ameriška javnost že zdaj živo razpravlja o kandidatih za novega predsednika. Kot je znano, se bide glavni boj med dvema najmočnejšima strankama, to je med republikansko in demokratsko. Zaenkrat ni še znano, kdo bo nosilec liste ene ali druge stranke. To bodo določili na zborovanjih obeh vodilnih strank, to je na kon-

gresu republikancev v začetku meseca julija in na kongresu demokratov, ki bo koncem meseca julija.

Toda začasno ni toliko zanimiv sam boj med obema strankama, kolikor boj v sami republikanski stranki.

V tej stranki prihajajo nampeč od dne do dne od izraza predvsem tri politične struje, katerih pogled na zunanjo politiko se zelo razlikuje:

1. zmerno krilo, ki podpira kandidaturu generala Eisenhowerja, vrhovnega poveljnika sil Atlantskega pakta. Eisenhower meni, da je v sedanjem mednarodnem položaju Evropa najvažnejša. Zaradi tega morajo Združene države osredotočiti vse svoje sile v Evropo. Sele potem pride na vrsto Azija;

2. krilo sen. Tafta, za katerim stojijo pristaši ameriškega izolacionizma in starih konservativnih načel. Seveda bi bilo nepravilno, če bi danesnji Taftov izolacionizem vzporedili s stariškim ameriškim izolacionizmom. Taft se zavzema za nevarno zamisel samo, stojne ameriške politike — predvsem do Azije — ne glede na to, kaj bodo rekli tudi druge države, ki so že itak zaskrbljene zaradi morebitne izpremembe splošne politike v tem delu sveta;

3. Stassenovo krilo, ki zagovarja

pustolovski in zelo nevaren pojav Macarthurizma. Stassen meni, da je Azija važnejša od Evrope in da mora zato Amerika zbrati vse svoje sile za borbo proti »komunizmu« v Aziji. Stassen napada politiko sedanjega ameriške demokratske vlade, katero obtožuje, da je odgovorna za Cangkaškov poraz. Sedanjemu zunanjemu ministru Achesonu očita celo narodno izdajstvo, češ da je objektivno pomagal kitajskim komunistom.

Iz vsega tega lahko sklepamo, kakšno nevarnost bi predstavljala za mirroljubni svet kandidatura in zmaga na volitvah zagovornikov imperialističnih krogov okrog Tafta in Stassena.

Vsekakor je dobro znano, kako odločno je moral Truman pred 15 meseci nastopiti, da je odbil načrte Mac Arthurja o bombardiranju Mandžurije in kitajskih mest, o blokiranju Kitajske ter o izkrcanju Cangkaških čet na kitajsko celino. Odstranitev Mac Arthurja je pomenila takrat zmagovito politiko Amerike na Daljnem vzhodu. Toda žal, ni pomenila konca Macarthurizma, to je avanturistične ideje napadalne politike do Kitajske. Zadostuje na primer nedavna Stassenova izjava, ko je rekel, da bo imenoval — v slučaju zmage na

volitvah — Mac Arthurja za poveljnika na Daljnem vzhodu. Sicer je res, da agresivna politika Sovjetov in njihovih satelitov na Daljnem vzhodu predstavlja stalno grožnjo, ki vzbuja čisto razumljivo in naravno reakcijo v nasprotjem taboru. Toda obstaja po drugi strani možnost, da prevlada prav zaradi tega v ZDA pustolovska politika, ki so jo kot tako ocenili lansko leto vsi tisti, ki jim je resnično pri srcu mir. Taka politika bi prinesla največjo korist le Sovjetom, ki želijo, da bi se Amerika zapletla v izčrpajočo vojno s Kitajsko, ki bi jo oslabilo. Kitajsko pa bi spravili v še večjo odvisnost Sovjetske zveze.

Zato zavzemajo bodoče ameriške volitve še prav poseben mednarodni pomen. Ne bo vseeno, ali bo zmagal Truman ali Stassen, Taft ali Eisenhower. Trezni washingtonski listi opozarjajo Trumana, ki se sicer še ni odločil, ali bo kandidiral kot nosilec demokratske liste, naj se odloči in naj se zaveda nevarnosti kampanje republikancev. Jasno je, da bo izid volitev zelo odvisen od javnega menja, ki ga bosta obe stranki znali pridobiti v predvolilni borbi.

Zapleten položaj v Egiptu

Ni še preteklo mesec dni od ustanovitve nove egiptске neodvisne Maherjeve vlade, ko je prišla vest, da je kralj Faruk odločil to vladu, ki so jo sestavljali v glavnem sami neodvisni in poveril mandat za sestavo nove vlade bivšemu disidentu vafdistične stranke Hilali Paši. Poročajo tudi, da bodo v kratkem razpustili parlament in razpisali nove parlamentarne volitve.

V čem je prav zaprav vzrok odstranitve Mahere Paše? V splošnem se dajo, da je to posledica notranjih sporov in sicer med kraljevim dvorom ter vafdistično stranko.

Novi ministrski predsednik Hilali paša je bivši vafdist, na katerega računajo kraljevi pristaši, da ima še vedno nek vpliv v vafdistični stranki in da mu bo uspelo pridobiti na svojo stran vplivne vafdistične osebnosti.

držav prvenstveno finančno obelježe. Morda ni slučaj, da je ameriški zunanji minister prav ob francoski vladni krizi pozval ameriški narod, naj podpre Trumanov načrt za gospodarsko pomoč Evropi, katere gospodarsko stanje je označil za zelo resno.

Zato se vse bolj vsiljuje misel, da se je francoska parlamentarna večina hotela izmakniti odgovornosti zaradi odobritve ogromnih izdatkov in išče poti, kako bi prišla do primernih sredstev računajoč seveda predvsem na zvišanje ameriške gospodarske pomoči.

Francija v križnem ognju

Francija preživlja po vojni že svojo osemnajsto vladno krizo, ki traja že več dni. Ministrski predsednik Faure je namreč v proračunski razpravi v poslanski zbornici postavil kar dvajsetkrat hkrati vprašanje zaupnice, kar je edinstveni primer v francoski parlamentarni zgodovini, a je že pri drugem vprašanju doživel poraz. Zbornica je namreč odbila vladni načrt za zvišanje davkov za 183 milijard frankov.

Tako je Faurea doletela že po petih tednih vladanja ista usoda kot njegovega predhodnika Plevana. S tem so prišla ponovno na plan protislovja parlamentarne vladne večine, to je takomenovane »tretje sile«, ki jo razjedajo med drugim tudi socialna nasprotstva. V tem primeru se je to konkretno pokazalo pri reševanju vprašanja, kdo bo mošil večino davčnih bremen.

V tako dramatičnih okoliščinah se je porodila misel, da bi sestavili vladu takomenovane narodne unije, ki bi jo sestavljale vse stranke od socialistov in degolistov, izključujoč torej samo kominformiste. Po vseh dosedanjih poskusih skušajo sedaj sestaviti vnestrankarsko vladu strokovnjakova, ki naj bi se omejila na rešitev finančnega vprašanja.

Ceprav ima francoska kriza notranjepolitični značaj, vendar ne moremo zanikati zveze med dogodki v Franciji z zunanjepolitičnimi zadevami. Vendar imajo zunanjepolitični odnosi zapadnoevropskih

ŠKODA BESED

Nimamo namena ponavljati nedavne zgodovine in naše stare pravde. Povedali bomo le nekaj neizpodbitnih resnic. Od nekdanje živne na ozemlju, ki se danes imenuje STO, Slovenci in Hrvati. Med nje so se vrinili tudi neki italijanski narodnostni otoki. Trst je pripadal le nekaj kratkih let Italiji, sicer pa vedno Srednji Evropi. Zaradi sprave med narodi in utrditve miru v tem delu sveta je Jugoslavija na mirovni konferenci v Parizu pristala, da se njeni sinovi, ki tod žive, oddvojijo od svoje domovine in vstopijo v posebno državo. Bila je velika žrtve, kakršne so sposobni samo veliki narodi in močni ljudje, zlasti če upoštevamo, da je bila Jugoslavija zmagovalka v borbi, ki je od nje zahtevala ogromne žrtve v krvi in imetju.

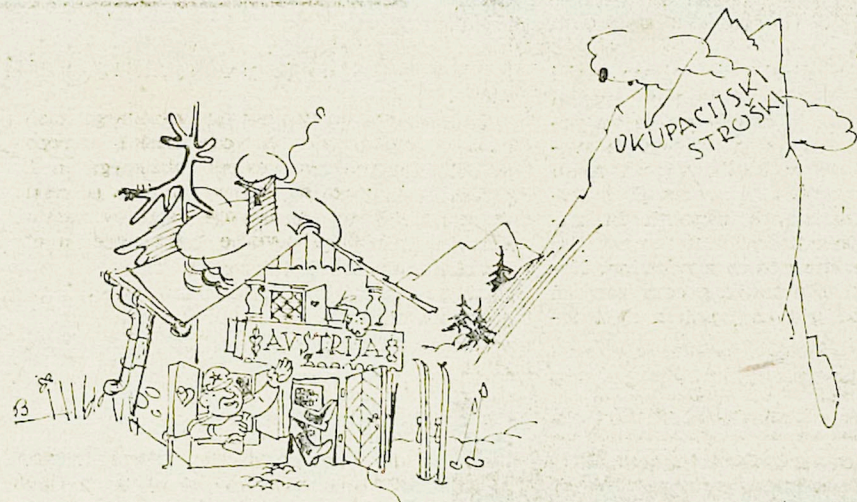
Globoko so se zajedli napadalčevi kremplji v telo Jugoslavije, končno so se zlomili ob njeni jekleni odpornosti. Toda Italija se danes ponosa, kot bi vse to bilo le šala, majhna zabava, ki si jo je lahko privoščila le ona. Od tod je verjetno njen krik o »diktatu« v Parizu, ki so ji ga naložili v Parizu, da mora namreč vrniti, kar je prej ukradla. Če bi ona zmagala, bi mirovna pogodba, kakor si jo je zamislila in jo tudi razlagala, ko je nameravala pograbiti Grčijo, Jugoslavijo, Egipt, Malto, Ciper, Tunis, Korziko, Nico, ne bila noben diktat, marveč najčistejša volja in želja zaslužnih ljudi. Pozabila je, da so med vojno govorili o brezpogojni predaji razbojnikov.

S tako mentaliteto sprejema službeno Italija vsa vabila, ki prihajajo iz Jugoslavije. Tako je sprejela tudi ponudbo maršala Tita, da se vprašanje STO reši v duhu narodne potrpežljivosti in mednarodnih pogodb. Zasepljena z egoizmom in oholostjo se postavlja Italija na kolonialno stališče, za katero ni več mesta ne le pri nas, marveč nikjer na svetu. Zviška odklanja ponujeno roko, češ da se je za njo rešilo to vprašanje onega dne, ko so na Zapadu rekli, da je treba vrniti Trst Italiji.

Tudi o vrednosti te izjave ne bomo govorili. Trezen človek se mora čuditi tej zunanji navadnosti, ki postaja več kot nesramna. Postavljati svoje imperialistične zahteve na iste temelje kot leta 1914 je tudi več kot smešno. Avstrije, fevdalno vojaške države srednjega veka, ki je tlačila enako Slovence kot Italijane, ni več. Danes se uveljavljajo drugačna načela. Narodnostno? Saj ves svet ve, da živi na STO skoraj isto število Slovencev kot Italijanov. Gospodarsko? Saj predstavlja Trst brezpomemben privelek za Italijo, a važno luko za Srednjo Evropo. Mednarodno pravo? Kje so mirovne pogodbe, ki jih je Italija pravkar tako hinavsko podpisala!

Ne službena, ne nobena druga Italija, pa naj se še tako napihuje, nima danes ne v bodoče moči, da bi vodila zunanjo politiko izven evropske skupnosti in načelnih, mednarodna vprašanja po svojih imperialističnih vidikih Mussolinijevga vzorca. Če bi to bilo mogoče, bi tudi sedaj ne trkala na nobena vrata, marveč bi razširjala svojo kulturo in svoje blagostanje kakor doslej. Pri tem ne bi bil na vrsti le STO, marveč še mnogo, mnogo drugega.

Zato se bo morala Italija naučiti železne resnice, da ni sama na svetu. In tedaj bo tudi uvidela, da vprašanje STO le ni bilo rešeno že 20. marca 1948 s tristransko, že zdavnaj pozabljeno izjavo.

Prav izredne simpatije do Avstrije morajo biti vzrok, da kažejo Rusi tako malo pripravljenosti za podpis mirovne pogodbe in s tem za umik okupacijskih čet iz Avstrije.

Jugoslavija se ne odreka svojim pravicam za TRST

Po knjigi Ive Mihovilića »Trst problem dana«

dobro volje in si je tolmačila jugoslovansko potrpežljivost kot njeno slabost, ki jo je treba izkoristiti. Zato je postavljala pretirane zahteve.

Z najnovejšo kampanjo za priključitev vsega STO Italiji je Italija začela v svoji sovražni politiki do Jugoslavije v skrajnost. V tej kampanji, v kateri je prišla glede na eksperimentalne metode do izraza strogo službena Italija, se jasno vidi nepopravljivost in pomanjkanje vsake želje Italije za ureditev dobrih odnosov z Jugoslavijo. Glede na vse to je popolnoma pravično, da Jugoslavija reagira na zahtevo Italije po reviziji mirovne pogodbe in priključitve STO s tem, da obnovi vso isto argumentacijo, s katero je na mirovni konferenci branila svoje pravice do Trsta. Jugoslavija s tem tudi utrjuje svojo deklaracijo k mirovni pogodbi, kjer pravi, da se narodi Jugoslavije ne odrekajo teritoriji, ki je etnično njihova in vsi pridržujejo

pravico do teh teritorijev.

Trst spada zemljepisno v sestav jugoslovanskih pokrajin, saj leži na slovenskem etničnem ozemlju. Italijani imajo v središču Trsta relativno večino, v manjših skupinah pa žive tudi v okolici, vendar so enklava (v neko državno ozemlje vključeno področje tuje države) sredi slovanske večine. Med to enklavo in Italijo ni etnično-teritorialne kontinuitete. Italijanska skupina v Trstu je nastala največ z raznarodovanjem Slovanov, pa naj bo to pod Avstro-Ogrsko ali pod Italijo, med prvo in drugo svetovno vojno. Jugoslavija je na mirovni konferenci zastopala stališče, da mešana mesta, kakor so Trst in nekatera manjša mesta v Istri, v katerih žive večje ali manjše skupine, ne morejo priti v poštev pri utrjevanju etnične in državne meje. To so ločeni otoki, ki so zgodovinsko nastali zaradi stoletnega zatiranja po tujcih. Mesto mora pripadati tistemu narodu,

Zaenkrat je Hilali Paša napovedal nove volitve in to seveda na podlagi novega volilnega zakona, ki bo prav gotovo spremenjen tako, da bo v korist skupinam okrog kraljevega dvora.

NA KRATKO

Pogajanja v Pan Mun Jomu so še vedno v slepi ulici. Severni delegati vztrajajo na tem, da mora priti Sovjetska zveza v nevtraln komisijo za nadzorstvo nad premirjem, kar južni delegati odločno odklanjajo, ker Sovjetska zveza v korejskem sporu ni nevtralna sila. Tudi o zamenjavi ujetnikov so na isti točki, kakor so bili decembra 1951.

Severnokorejski predsednik vlade Kim Ir Sung je pred dnevi proglasil obsedno stanje v vsej severni Koreji, ker se je pojavila epidemija črne kuge. Ta kuga razsaja tudi na taboriščih vojnih ujetnikov. Korejski in kitajski radio sta hitro pohitela obtožiti zavestno poveljstvo, da so njihovi avioni metali nad severno Korejo okužene insekte in s tem pričeli bakteriološko vojno.

Ameriški zun. minister Acheson je v uradnem poročilu zanikal take obtožbe severnih Korejcev in zahteval nepristransko preiskovalno komisijo.

Voditelj tuniške nacionalistične stranke Destur Bourguiba, ki ga je francoska vlada internirala, je izjavil francoskemu listu »Le monde«, da francoske oblasti ne dovolijo Tunizijcem sodelovanja v javnem življenju dežele. Poudaril je, da je v Tuniziji 30.000 francoskih uradnikov in samo 15.000 tunizijev in še ti imajo samo podrejen položaj v upravi.

Angleška laburistična stranka se pripravlja za prihodnji torej predložiti parlamentu nezaupnico Churchillovi vladi in to o vprašanju oborožitvenega programa. Laburisti smatrajo, da ne morejo izpolniti konservativci tega programa, ki so ga izglasovali še za časa laburistične vlade in to brez težjih gospodarskih posledic za ves angleški narod.

Vrhovni poveljnik atlantskih sil general Eisenhower se je mudil te dni v Ankari, kjer je imel važne razgovore s turškim generalštabom, predsednikom vlade in obrambnim ministrom glede prispevka Turčije v atlantski vojski. Pogajanja so bila tajna. Zatem je Eisenhower obiskal z istim namenom tudi Atene.

Avstrijski podkancler Schaerf, ki se mudi v Združenih državah Amerike, je po obisku pri zunanjem ministru Achesonu izjavil, da bi bili Avstrijci zadovoljni tudi s tako imenovano »skrajšano« mirovno pogodbo, če bi jo predložile vse štiri velesile. Takšna pogodba bi trajala do tedaj, ko bi prišli do mirne ureditve evropskih vprašanj in ko bi bilo dokončno rešeno tudi avstrijsko vprašanje.

ki ima večino v njegovi okolici.

Trst je edini izhod Slovenije na morje. Bilo bi nepravilno, če bi Slovincem z mejo, oddaljeno nekaj kilometrov od morja, preprečili izhod na morje njihove nacionalne države. Trst pa pripada Jugoslaviji tudi zato, ker ima to mesto življenjske interese v povezanosti z državo v zaledju. K Trstu teče vse glavne kopenske in vodne poti v severni in severno-vzhodni Jugoslaviji. Trst je samo predmestje glede na italijanski gospodarski in prometni sistem in ni organsko povezan s tem sistemom. Med obema vojnama, pod Italijo, je bilo njegovo gospodarstvo v krizi, kajti meja ga je ločila od zaledja. Trst ima vse pogoje za gospodarski razvoj le v povezavi z Jugoslavijo.

Po vsem tem je jasno, da ne samo zemljepisni, narodnostni in zgodovinski, temveč tudi strogo gospodarski interesi večjejo Trst k Jugoslaviji in Jugoslavijo k Trstu. Priključitev Trsta k Italiji bi bila težka zgodovinska napaka, ki bi imela neljubne posledice za življenje Trsta in njegovega prebivalstva in usodna glede na končno sistematizacijo in stabilizacijo enega zelo važnih področij Evrope.

(Konec)

Kaj moramo upoštevati pri obnovi vinogradov

Na pobudo združenega sveta so ustanovili komisijo za obnovo vinogradništva. Sestavljajo jo najboljši člani vinogradnikov iz KDZ. V to komisijo bodo pritegnili še napredne vinogradnike-praktike iz splošnih kmetijskih združenj.

Ta komisija je imela pretekli teden svoj prvi sestanek, ki se ga je udeležil tudi strokovnjak za vinogradništvo pri Zavodu za pospeševanje kmetijstva.

Prediskutirali in proučili so sedanje stanje vinogradništva. Ugotovili so napake, ki so jih storili pri saditvi sedanjih vinogradov. Ti so izčrpani ter dajejo nizek pridelek. Obdelava je možna samo z delovno silo, kar zelo podraži proizvodne stroške. Pri primerjavi s prejšnjim stanjem vinogradništva so ugotovili, da je število trt zadnja leta padlo. Razumljivo je, da je s tem padla tudi proizvodnja vina.

Na podlagi tega so sprejeli sklep, da bodo morali pospešiti obnovo vinogradov v združenem, kakor tudi v pravnem sektorju, saj je vinogradništvo glavna panoga kmetijstva in glavni vir narodnega dohodka. Da bodo vršili obnovo, enotno po načelu naprednega vinogradništva, da bo možna strojna in vprežna obdelava ter bodo tako zmanjšali proizvodne stroške in dvignili proizvodnjo, so sprejeli kot najnujnejše sledeče:

1. Ameriške trte bodo v bodoče uporabljali za visoke kamnite in suhe terene Rupestris Du Lot (montikola), za nižje terene in apneni zemlji Berlandieri X Riparia Kober 5 bb ali kot nadomestila Berlandieri X Riparia 420 A, za nizke terene (vale), z globoko rodovitno humozno zemljo.

2. Saditev novega vinograda pomeni drage investicije. Saditi moramo takšen kmetijski material, da nam mlad vinograd čim prej rodi. Zato moramo skrbeti za vzgojo cepčlenk. Dokler teh ne moremo dobiti, moramo saditi prvotne korenjake, saj bomo tako prišli do hitrejši rodovitnosti vinograda. Nikakor ni priporočljivo saditi ključev, ker je obnovitveni postopek prepočasen.

3. Da bomo prišli do enotno tipiziranih vrst vina s približno isto kakovostjo in aromo, priporočamo saditi odnemo cepiti za proizvodnjo vina največ do tri sorte. Za produkcijo črnega vina upoštevajmo razmerje: Refoško 1/2, Kabernet 1/4 in Merlot 1/4 površine. Za posamezne lege je priporočljiv Modri burgundec (Bergonia nera) in Gamay. Za proizvodnjo belega vina razmnožimo odnemo cepimo Istrsko malvazijo na 1/2, Bergonjo na 1/4 in Pinot bel in sivi na 1/4 površine.

Na površinah pod polovico ha sadimo samo eno sorto! Na površinah do 1 ha površine dve sorti, na površinah nad 1 ha pa največ tri sorte. Posameznih sort ne smemo mešati! Pri čistih sortnih nasadih je delo veliko lažje in učinkovitejše, ker ima vsaka posamezna sorta z ozirom na vzgojo (rez) in obdelavo svoje zahteve. Zlasti trgalev se vrši mnogo hitreje v čistih nasadih.

5. Zaradi izredno ugodnih pogojev priporočamo povečanje proizvodnje namiznega grozdja. Ti nasadi naj bodo popolnoma ločeni in čisti. Pri določitvi namiznih sort

moramo paziti na čas zoričve, ker je ta v zvezi z ugodnimi cenami. Kot okvirno priporočamo saditi oziroma razmnožiti naslednji zgodnji sorti: Ščabski biser in Sv. Ana (guština). Srednje zoreče sorte: Bela, rdeča in muškata žlahtina, Kraljica vinograda (regina), Italia, Aleksandrijski muškat, Muškat teračin in Triolino. To so sorte, ki so jih v naših krajih že preizkusili in odgovarjajo kvalitetno in kvantitetno. Pri obnovi odnemo saditvi novih vinogradov moramo paziti na konkurenco, ki bo od leta do leta močnejša. Zato moramo saditi sorte, ki bodo kvalitetno odgovarjale, da se bo vino lahko plasiralo na tuja tržišča.

Ob koncu sestanka so člani komisije sprejeli sklep, da moramo zemljo, kjer nameravamo saditi vinsko trto, kemično analizirati. Dosej se je prav pri določitvi podlage veliko grešilo, kar se je pozneje masčevalo.

Zavod za pospeševanje gospodarstva bo delal poizkuse glede podlage, načina vzgoje in raznih sort. V ta namen bo poleg svojega posestva organiziral dva poizkusna vinograda na dveh različnih vinogradniških rajonih: v KDZ Pobegih in Pučah.

Ob koncu sestanka so člani komisije sprejeli sklep, da moramo zemljo, kjer nameravamo saditi vinsko trto, kemično analizirati. Dosej se je prav pri določitvi podlage veliko grešilo, kar se je pozneje masčevalo.

Zavod za pospeševanje gospodarstva bo delal poizkuse glede podlage, načina vzgoje in raznih sort. V ta namen bo poleg svojega posestva organiziral dva poizkusna vinograda na dveh različnih vinogradniških rajonih: v KDZ Pobegih in Pučah.

Ob koncu sestanka so člani komisije sprejeli sklep, da moramo zemljo, kjer nameravamo saditi vinsko trto, kemično analizirati. Dosej se je prav pri določitvi podlage veliko grešilo, kar se je pozneje masčevalo.

Ob koncu sestanka so člani komisije sprejeli sklep, da moramo zemljo, kjer nameravamo saditi vinsko trto, kemično analizirati. Dosej se je prav pri določitvi podlage veliko grešilo, kar se je pozneje masčevalo.

Zavod za pospeševanje gospodarstva bo delal poizkuse glede podlage, načina vzgoje in raznih sort. V ta namen bo poleg svojega posestva organiziral dva poizkusna vinograda na dveh različnih vinogradniških rajonih: v KDZ Pobegih in Pučah.

Ob koncu sestanka so člani komisije sprejeli sklep, da moramo zemljo, kjer nameravamo saditi vinsko trto, kemično analizirati. Dosej se je prav pri določitvi podlage veliko grešilo, kar se je pozneje masčevalo.

Zavod za pospeševanje gospodarstva bo delal poizkuse glede podlage, načina vzgoje in raznih sort. V ta namen bo poleg svojega posestva organiziral dva poizkusna vinograda na dveh različnih vinogradniških rajonih: v KDZ Pobegih in Pučah.

Ob koncu sestanka so člani komisije sprejeli sklep, da moramo zemljo, kjer nameravamo saditi vinsko trto, kemično analizirati. Dosej se je prav pri določitvi podlage veliko grešilo, kar se je pozneje masčevalo.

Zavod za pospeševanje gospodarstva bo delal poizkuse glede podlage, načina vzgoje in raznih sort. V ta namen bo poleg svojega posestva organiziral dva poizkusna vinograda na dveh različnih vinogradniških rajonih: v KDZ Pobegih in Pučah.

Ob koncu sestanka so člani komisije sprejeli sklep, da moramo zemljo, kjer nameravamo saditi vinsko trto, kemično analizirati. Dosej se je prav pri določitvi podlage veliko grešilo, kar se je pozneje masčevalo.

Zavod za pospeševanje gospodarstva bo delal poizkuse glede podlage, načina vzgoje in raznih sort. V ta namen bo poleg svojega posestva organiziral dva poizkusna vinograda na dveh različnih vinogradniških rajonih: v KDZ Pobegih in Pučah.

Ob koncu sestanka so člani komisije sprejeli sklep, da moramo zemljo, kjer nameravamo saditi vinsko trto, kemično analizirati. Dosej se je prav pri določitvi podlage veliko grešilo, kar se je pozneje masčevalo.

Zborovanje sadjarjev v Ilirski Bistrici

Okrajni ljudski odbor v Ilirski Bistrici je organiziral zborovanje sadjarjev za okraj Ilirska Bistrica. Poleg zadruženikov in sadjarjev je poklical na zborovanje terensko postajo za obnovo sadjarstva in vinogradništva ter profesorja Franca Adamiča iz Ljubljane kot predavatelja.

Po zanimivem predavanju profesorja Adamiča o organizaciji sadne proizvodnje v Ameriki so se udeleženci sestanka živahno zanimali za problematiko modernega sadjarstva. Udeleženci, ki so napolnili sejno dvorano OLO, so razpravljali prvenstveno o vprašanju ustanovitve sadne drevesnice, kjer naj bi gojili sadno drevje za potrebe okraja. Razpravljali so o potrebi dodeljevanja dolgoročnih kreditov in osvoboditve davka za nove, moderne plantažne nasade za dobo 8 let. Temeljito so obdelali rajonizacijo sadne proizvodnje in določili asortimente, ki jih bodo odsej sadili. Posebno so se zanimali za sodobno agrotehniko v sadjarstvu, zlasti za gnojenje, škropljenje, čiščenje in obrezovanje drevja, za tehniko ocviranja vlage v sadovnjakih ter za način oskrbovanja sadovnjakov drevja, da bo redno rodilo. Ugotovili so, da je sadjarjem potreben zlasti praktičen pouk na terenu itd.

SKLEPI

1. Za vzgojo drevesnice naraščajo bodo ustanovili drevesnico v Harijah, ki naj proizveja vsako leto toliko drevja, da bodo kmeti potrebovali okraja.

2. Področje okraja se razdeli na naslednje rajone sadne proizvodnje: a) rajoni za proizvodnjo jabolk so naslednji: Suhorje, Ostrožno brdo, Jančevo brdo, Bitnje, Prem, Zarečica, Topolec, Slivje, Kozjane, Soze, Smrje, Hotičina, Mrše, Celje in Zarečje.

b) rajoni za proizvodnjo češpelj: Pregarje, Tatre, Podbeže, Sobonje, Tomlinje, Veliko brdo, Harje, Zajelše, Pavica, Studena gora ter vsi rajoni, ki pridejo v poštev za jabolano.

c) rajoni za proizvodnjo orehov:

področje vsega okraja, zlasti Javorje, Golac, Obrov, Hrušica in Slivje.

d) rajoni za proizvodnjo lešnikov: Obrov, Poljane, Golac, Ritomeče, Gradisce, Podgrad, Račice, Starad, torej predvsem kraško področje.

e) rajoni za proizvodnjo višnje: višnje sadimo na vsem področju okraja. Za revnejše kraške zemlje se višnje cepijo na odporno podlago, to je na rašeljičje, za ostale boljše terene pa na višnjo ali divjo češnjo s svetlim lubjem.

3. Za navedena področja sadne proizvodnje določimo naslednje asortimente:

a) jabolane: bobovec, štajerski mošanj, za višje terene, porenski križopelc za nižje terene in jonataf kot glavna sorta za vse jabolčno področje.

b) češplje: sadimo le domačo češpljo.

c) orehi: za kraje, kjer obstaja nevarnost spomladanskega mraza, sadimo sorto franket, za vse ostale kraje pa sorto sorento.

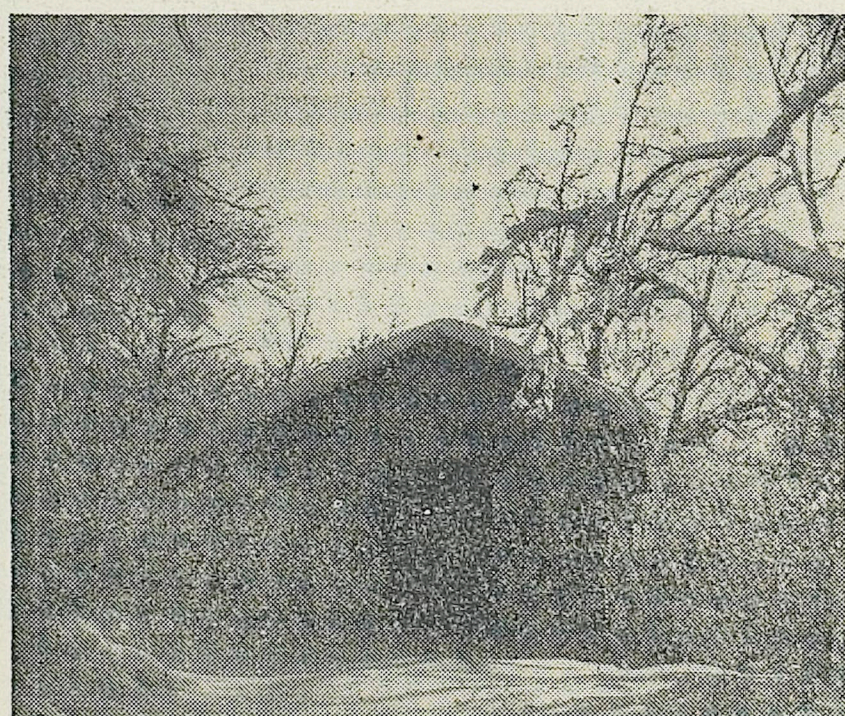
d) lešniki: lambert, triumf in istrski lešnik.

e) višnje: lotovka in maraska.

4. Sadno proizvodnjo moramo zgoštevati na terene, ki po kvaliteti zemlje in ugodnih klimatičnih razmerah nudijo prirodne pogoje za uspeh. Tu moramo ustanovljati večje sadne plantažne nasade po načrtih in navodilih terenske postaje za obnovo sadjarstva, vinogradništva in zaščite rastlin. V zvezi s tem bomo ustanovili tri večje sadne nasade v okraju, kjer bodo uvajali različna agrotehnična dela, da zajamčijo veliko in redno rodovitnost nasadov.

5. Preskrbeti moramo denarna sredstva v obliki posojil in oprostiti davka za dobo, dokler ti novi obrati ne bodo začeli vračati naloženega kapitala.

S temi sklepi so sadjarji okraja Ilirska Bistrica postavili važne temelje za pospeševanje sadjarstva za daljšo dobo.

Poledica je napravila veliko škodo po naših sadovnjakih v Slovenskem Primorju

Sredi februarja je deževalo na področju Ilirske Bistrice, Sežane in Gorice. Dež je na vejah drevev sprotil mrzov. Pokrajina je bila na oko sicer lepa, vendar je ta naravni pojav napravil ogromno škodo. Lomile so se veje topolov in divjih kostanjev, razsajati pa je začela tudi kraljica burja. Težko obremenjeno in zmazano drevje je začelo pokati. Burja je lomila sadno in gozdno drevje, telefonske in električne žice ter trgala in rušila telefonske drogeve. Borovi gozdovi so ponekod popolnoma uničeni, kot bi divjal na Krasu najhujši okran.

Zakostno sliko nam nudijo sadovnjaki v okraju Ilirska Bistrica. Sadno drevje leži polomljeno po tleh. Debelejše veje so polomljene, mnogo drevje je razkanih in popolnoma uničenih. Škodo, ki jo je povzročila burja, ocenjujejo oblasti. Ze bežna ocena poškodovanih sadovnjakov nam pove, da znaša škoda okrog 180 milijonov dinarjev. Kmetijske zadruge in sadjarji so zaprosili okrajni ljudski odbor v Ilirski Bistrici, da bi organiziral praktične demonstracije na

terenu, kako obrezati in urediti polomljeno sadno drevje. Na pomoč jim bo priskočila terenska postaja za obnovo sadjarstva, ki bo prizadetim KDZ in sadjarjem nudila praktičen pouk, kako morajo obrezati sadno drevje, ga pomladiti in urediti, da se popravi in reši, kar se pač rešiti da. Terenska postaja za obnovo sadjarstva in vinarstva za Slovensko Primorje priporoča sadjarjem prizadetih okrajev naslednje:

1. Odstraniti morajo iz sadovnjakov vse sadno drevje, ki ga je burja izruvala iz zemlje.

2. Odstraniti morajo s koreninami vse sadno drevje, ki ima polomljena debla.

3. Odstraniti morajo iz sadovnjakov vse debelejšje polomljene veje.

4. Vse močnejše poškodovano sadno drevje morajo pomladiti.

5. Praktičen pouk o sadovnjakih bo postaja organizirala v Zarečici. Tega pouka naj se udeležijo vsi sadjarji iz Zarečice in okoliskih vasi. Terenska postaja bo pravočasno sporočila, kdaj in kje bodo posamezni praktični poučni tečaji o ravnanju s poškodovanim sadnim drevjem.

GOSPODARSTVO

Obvezna kalkulacija in obračun stroškov

Za uvedbo novega plačilnega sistema in drugih gospodarskih ukrepov za pripravo novega planskega in finančnega sistema v FLRJ so potrebne določene spremembe tudi v sestavi in načinu obvezne kalkulacije in obračuna stroškov. To so potrdile tudi dosedanje diskusije o družbenem planu FLRJ, ki so bile v posameznih gospodarskih podjetjih.

Z uvedbo družbenega plana v naše gospodarstvo se postavlja temeljno vprašanje, kolik je plačni fond in kako visok mora biti družbeni prispevek, ki ga plačuje podjetje iz svoje akumulacije državi za kritje splošnih družbenih potreb. Temu moramo prilagoditi kalkulacijo i obračun stroškov. Zato v novi kalkulaciji ni več potrebno posebej računati dobička, tržnega dobička, različne vrste davkov itd., marveč je treba le po glavnih elementih stroškov razčistiti na eni strani lastno ceno, a na drugi strani pa predvideno (kalkulacijsko) prodajno ceno proizvoda.

V lastno ceno proizvoda spadajo: material za izdelavo, plače za izdelavo, amortizacija in režija, ki se praviloma deli na obrtno in upravno prodajno režijo. Če se tej lastni ceni dodajo akumulacija in skladi, dobimo predvideno prodajno ceno proizvoda. Poleg kalkulacij in obračuna stroškov za posamezne proizvode je treba izdelati tudi kalkulacije in obračun stroškov za posamezne obrate in za celotno proizvodnjo podjetja.

Vprašanje je, kam spadajo storitve in dajatve za socialno zavarovanje? Storitve, ki jih opravljajo druga podjetja za omogočanje proizvodnje v podjetju, ki kalkulira ali obračunava stroške (n. pr. izdelava embalaže za konzervno industrijo), se v celoti kalkulirajo ali obračunajo pod materialom. Druge storitve, ki se nanašajo na končno proizvodnjo (n. pr. prevoz proizvodov od podjetja na trg, v trgovsko mrežo ali neposredno določenemu potrošniku), se v stroške ne vključujejo in ne obračunajo, ker velja načelo, da je prodajna cena računana s francosko proizvajalco. Plačilo takih storitev mora praviloma prevzeti kupec. Dajatve za socialno zavarovanje se v novem finančnem siste-

mu ne računajo več kot del ožjih proizvodnih stroškov, kot je bilo to doslej, marveč kot oni del stroškov, ki je sicer vezan na zaposlitev delovne sile in je obvezen, a za svoj znesek neposredno zmanjšuje doseženo akumulacijo. Zato so dajatve za socialno zavarovanje obsežene v elementu akumulacije in skladi, v katerem so mišljeni: družbeni prispevek (z dajatvami za socialno zavarovanje), dodatni družbeni prispevek, prometni davek in predvideni možni dobiček podjetja.

V navedenem smislu sta bila z uredbo predpisana obvezna kalkulacija in obračun stroškov za industrijo in rudarstvo z uredbo z dne 29. 12. 1951 (Ur. list FLRJ št. 1/1952), ki obsega naslednjo strukturo:

1. material za izdelavo,
2. plače za izdelavo,
3. amortizacija,
4. obratna režija,
5. upravna in prodajna režija.

I. Lastna cena

6. akumulacija in skladi.

II. Predvidena (kalkulacijska) prodajna cena.

Podobno se predpišejo obvezne kalkulacije in obračun stroškov tudi za druge gospodarske panoge oziroma področja.

Dopolnilna ureditev plač vajencem.

Učencem v državnih gospodarskih podjetjih, državnih obrtnih obratih in delavnicah tistih otrok, ki niso zajete z uredbami o plačah delavcev in vajencem posameznih gospodarskih panog, pripada mesečna plača:

vajencem v prvem letu učenja 1000 dinarjev;

vajencem v drugem letu učenja 1500 dinarjev;

vajencem v tretjem letu učenja 2000 dinarjev.

Poleg plače pripada vajencem podpora za strokovno usposabljanje. Ta dopolnilna ureditev plač vajencem velja od 1. januarja 1952.

NEKATERIM PREHRAMBENIM IN INDUSTRIJSKIM PREDMETOM SO SE CENE PONOVRNO ZNIZALE

V Istrskem okrožju so se ponovno znižale cene nekaterim prehrambenim in industrijskim predmetom.

V znižanju cen prehrambenih predmetov so zajeti: sladkor, svinjska mast in margarina. Znižana je cena tudi prašemu milu, ki znaša sedaj 160 din za kilogram. Znižanje cen prehrambenim predmetom je izvedeno na višino cen istim prehrambenim predmetom v FLRJ. Povprečno znižanje cen prehrambenim predmetom znaša 9,9%.

Poleg tega so znižane cene tudi nekaterim drugim industrijskim predmetom, kot so: volnene tkanine, tkanine iz umetne in čiste svile, volnene nogavice, moški in ženski čevlji, železnica, okensko steklo in pohištvo. Znižanje cen tem industrijskim predmetom znaša od 10 do 20% od sedanjih cen.

Znižana je tudi cena petroleju, in sicer od sedanje cene 90—120 na 70 din za liter.

V letnem znesku predstavlja to znižanje cen nekaj nad 112 milijonov din. Za ta znesek se dvigne življenjski standard prebivalstva v Istrskem okrožju.

To znižanje cen je izvedeno s 3. marcem 1952.

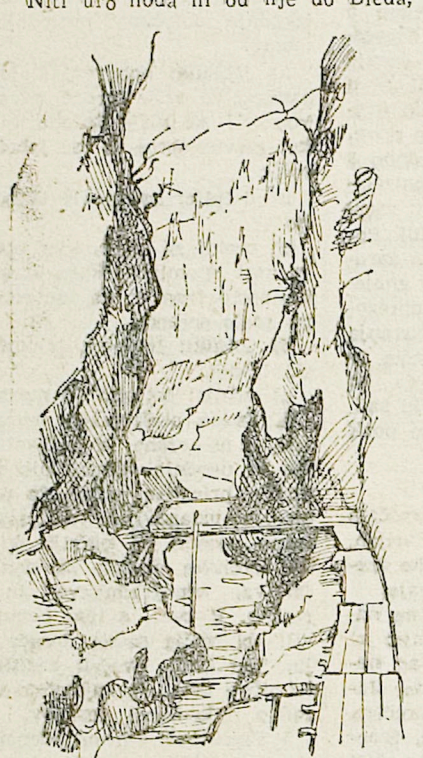
NOV RIBISKI ROD SE VZGAJA NA SLOVENSKEM JADRANU

Na Slovenskem Jadranu skrbijo za dvig ribištva, ki je pomembna gospodarska panoga tega ozemlja. Dasi se gradijo nove ribiške ladje, vendar ribiška proizvodnja še ni dosegla predvojnje višine. To je v veliki meri posledica starega ribiškega kadra. Za 1952. leto predvidevajo celoten lov rib v Istrskem okrožju v višini 2600 ton, ali 260 vagonov, kar je nekaj nad polovico predvojnega lova.

Zato so podvzeli tudi ustrezne ukrepe za vzgojo novega, mladega ribiškega kadra. Istrski okrajni ljudski odbor je v ta namen v minulem letu ustanovil enoletno ribiško šolo v Piranu. Prvih 21 gojencev, ki so iz naših primorskih okrajev, bo letos dovršilo šolanje in stopilo na pot praktičnega dela v svojem novem ribiškem poklicu na Slovenskem Jadranu.

Kmolu se bodo zavrteli stroji hidrocentrale v Mostah

Tam, kjer je naš nesmrtni pesnik Prešern zapel: Dežela Krajnska nima lepšga kraja ko je z okolš'no ta podoba raja, skora! sčeta njegove rodne vasi Vrbe, stoji značilna gorenjska vasica Moste.

Niti uro hoda ni od nje do Bleda, če se nameriš tja čez Zasip, al' dve uri, če jo manjšo po znameniti soteski Radovne, skozi Vintgar.

Dežela Crotinira in Bogomilci Dežela lepote in slavi! Dežela ponosnih ljudi, ki ljubijo svojo zemljo in svoje planine; dežela junakov, katerih grobove srečujemo v vsakem koraku; dežela zalih, brhkih deklet.

Tam pod Mostami si je Sava izlivala v tisočletjih pot skozi globoko skalno tesen, ki jo imenujemo danes Kavčke. To je naravna ožina, kjer si, za razprostrtimi rokami, mogli doseči skalnati pečini na obeh straneh reke. Ze zdavnaj so Kavčke zamikale inženirje, ki so hoteli izkoristiti moč dročja Save.

Ze pred prvo svetovno vojno, ko si je elektrika hitro utirala pot v svet, so se našli ljudje, ki so videli bogastvo v ubelem premožgu naših rek. To so bili večinoma tuji. Za gradnjo elektrarn na Savi se je zavzemala tudi Kranjska industrijska družba, ki je bila lastnik železarne na Jesenicah in Javorniku, pa tudi takratni Deželni odbor krajnski. Vendar tedanje razmere niso dopuščale uresničiti še tako koristnih načrtov. Kapitalistični interesi so se držali oddaljeni, pa ni imela moči uresničiti koristi ljudstva.

Hidrocentrale na Savi ni mogla zgraditi stara Avstrija, niti stara Jugoslavija, ne vsesvetočnega nemški Reich. Morala je priti nova oblast, ki bi je vodila v novo oblast.

Boj z naravo in Informbirelom Komaj leto dni po osvoboditvi vidi mo v Kavčkah že prve inženirje, geodeite in geologe. Geometer Bernik in njegov pomočnik, dr. Tina Avsenek, plezajo po navpičnih stenah in merita. Inženir Omerza gradi več vrtočlov globlino Kavčk most. Inženir Kržan postavlja delavsko naselje za več kot 1000 ljudi, delavnice, pisarne, dvorane, žičnice, separacije, menzo, trgovino. Inženirja Kleindienst in Miklavc, rojaka iz bližnjih Brezji, sčita na prvimi načrti. Trbovelski školi rudarji kopelje prve poskusne jaskve. Vrtalci geološkega zavoda so se s svojimi stroji zagrizli na desetine metrov pod dno Klokotajoke Save.

Naselje je vse bolj živo. Delavci prihajajo z vseh vetrov: iz zelene Zelenke, ravneja Prekmurja in Medjurmja, s Primorske, Dolenjske, vmes so tudi Hrvatje, Bosanci, Italijani, Nemci in domačini. Kompresorji in buldožerji so zapeli svojo kovinsko pesem, pnevmatska čista, pervibratori, žerjavi in žičnice, transportirji in kamioni, betonierke in separacije. Vse je stopilo v službo človeka, ki si je žadal veliko nalogo pokoriti si reko, ustvariti umetno jezero osušiti staro strugo in izžeti iz vode njeno moč.

Boj ni bil lahak. Naprej se skozi desno skalnato steno Kavčk izvrtali 86 metrov dolg tunel in odkazali reki novo pot. Kavčke, skozi katere je tisočletja šumela Sava, so bile suhe. Zabobnelo so eksplodirale min. s katerimi so razstrelili skale v dnu soteske. Minerji so se zagrizli v levi breg, vrtali so in minirali. Od ustja za pregrado do vodostaja je tunel dolg 484 metrov s premerom 3 metra. Vodostan je globok 33 metrov in ima 7 in pol metra premera. Prostor za zaklopite ni dosti manjši, od tu pa pada tlačni ispek, dolga 155 metrov, do strojne. Strojnice je petnadstropna podzemljaska palača, ki ima krov raven, s površino zemlje. Ito krov pravi površino zemlje je turbinski prostor, od katerega vodi odtočni roki kilometer in pol daleč, globoko pod strugo Save, s katero se zopet združijo pri zasipu.

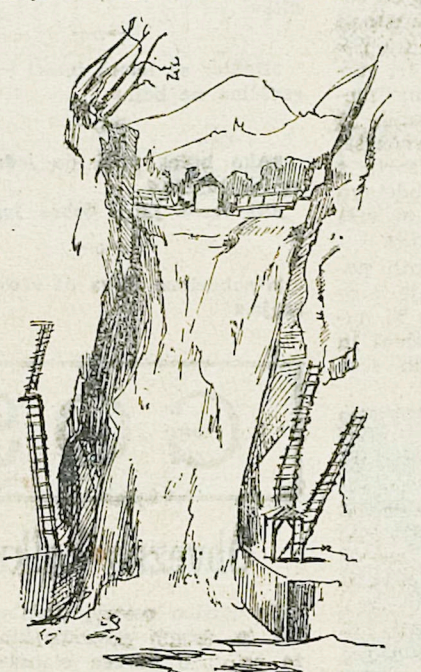
To je delo, na katerega smo lahko ponosni. Delo, ki izgleda danes enostavno. Toda tisti, ki je videl, kako so delali minerji, betonierji, armirni, tesarji in lokarji, v takolimenovnem močnem rovu, kjer je talna voda v curkih brizgala po njih, ve ceniti vrednost tega dela.

Bi je bil z vodo in blatom, s plavjo, s snegom, z mrazom in vročino, boj z naravo in časom. Boj, v katerem so žrtvovali nekateri tudi življenje.

Boj se je bil tudi za zmago nad podlimi metodami Informbira, ki nam je ukradel že plačane turbine in nam tako hotel preprečiti izpolnitev našega načrta. Boj se je bil za zmago resnice in pravice nad temnimi idejami poblenih zasluževalcev svobodoljubnih narodov.

Umetno jezero, nov slap, prisihajoča reka in voda, ki bo tekla navzgor Kjer je vodila nekoč stezja po bregu z glavne ceste do visečih vrvi nad Kavčkami in dalje proti Vintgarju, je danes speljena kamionska cesta. Most veže oba bregova reke. Pod mostom je v skalnata boka uprta pregrada, ki zapira Savi pot. Za pregrado se širi proti Javorniku jezero. Na novem jezuru se že gurgajo prvi čolni in tam pod vasio Poloki je speljana od jezera stezja. Tu stoji tabla, ki ti s svojim napisom pove, da pritečeš po stezi do gostilne. To je začetek tujškega prometa ob novem jezuru.

Z desnega brega ob pregradi se dviga nova stavba. Tu je mehanizem zapornice talnega izpusta, po katerem lahko jezero do dna izprazni. Na levem bregu vidiš v skalno steno potisnjeno drugo stavbo, kjer so me-

hanizmi in zapornice dovodnega rova, po katerem bo voda dotekala v vodostan in odločil po tlačnem cevovodu na turbine.

Zapornice so danes že zaprte. Sava šumi v sinem slapu čez pregrado v umirjalni tolini, od koder odteka po svoji stari strugi naprej. Cim odpro zapornice dovodnega rova, se silika spremeni. Voda odteka za pregrado v dovodni rov. Slap usahne in stara struga se osuši, Sava pa priteče zopet na dan skozi odvodni rov pri zasipu.

Nova elektrarna je v glavnem gotova. Kotranost strojne je po tleh in stenah obložena z marmorjem. Moderne luči obsejajo prostore. Strojnice so ogreva in hladi s posebno ventilacijsko napravo. Vsi stroji so zavarovani z modernimi zaščitnimi napravami.

Inženirji in tehniki preizkušajo vse naprave in stroje. To je naša prva velika elektrarna, ki smo jo v glavnem sami izdelali. Tlačni cevovod je odlično prestal tlačni preizkus. V knačem bo šla elektrarna v preizkusni obdobje, po izvršenih meritvah pa se bo vključila v mrežo naših elektrarn.

S tem bo končana prva etapa izgradnje elektrarne. Druga etapa ne bo nič manj zanimiva. Sedanja pregrada nameravajo dvigniti še za 9 metrov. Staro elektrarno Završnico, ki stoji ob novi strojnici, bodo podili, vodno moč Završnice pa izrabili v novi elektrarni za četrti agregat, ki bo imel 11.000 konjskih sil. Ta agregat bo kombiniran s posebno črpalko, ki bo črpala savsko vodo takrat, ko je na razpolago dovolj električne energije, v obstoječi završniški bazen. Med veliko potrošnjo pa bo dovolj vode za obratovanje velikega agregata, ki bo dejal najdragocenejšo energijo.

Z degraditvijo druge etape elektrarne Meče bo dograjen objekt, ki ga bomo s ponosom pokazali vsakomur, ki pride dela naših rok in naših glav.

Zaman bi iskali Slovenca, ki bi trdil, da smo v Trstu na tujem. Gorje vprašanje bi v njem vzbudilo nevoljo, ker dobro ve, da živimo tudi tu že od starodavnih časov. Precej drugače je z zadevo pri mnogih Italijanih. Čeprav ne poznajo niti trohice zemljepisa ali zgodovine obmejnih dežel, vendar trdijo, da smo v Trstu na tujem ter zanikajo, da bi tržaški Slovenci prispevali kar koli k dviganju napredka na splošno. Nasproti si stopata s šovinističnim duhom. Še dobro se spominjamo italijanskega podčastnika, ki je prišel v zapor zaradi poverbe ter mi razlagal, da bo Mussolini osvobodil vse Italijane in zato napadel tudi Francijo. Bilo je to v dneh, ko se je italijanska vojska izkrcala v Albanijo. Ta kletavati podčastnik me je na koncu svojega govora vprašal, če mu lahko kakšno pojasnila o obsegu meje, ki poteka med Albanijo in Francijo(!). Bila je lepa prilika, da mu dekažem, kako klavno je njegovo poznavanje vprašanja Julijske Krajine. Kdor misli, da so taki ljudje v Italiji osamljeni primer, se res moti.

Moramo si večkrat priključiti v spomin, kaj se je v Trstu že vse dogodilo. Pri razlaganju preteklosti bomo odkrili vedno še nekaj novega in se tako še uspešneje pripravljati za boj, ki bo še trd, a nam bo končno vendarle dal tisto, kar nam pripada. V času langobardskega udara (568) je bil Trst skromno rimsko mestce. Bogati patriciji so tedaj zbežali, ostalek prebivalstva pa se je vživel v no-

»Nikoli ne bom pozabila« (Povest o junaškem zadržanju partizanske matere)

O številnih in neizmernih junastvih naših mater v dobi partizanstva so že mnogi napisali, a zdaj se mi, da ne bomo nikoli povedali vsega istega. Kar so pretrpele v tistih letnih, slavni dni zgodovine slovenskega naroda. Opisal bom del velikega trpljenja in poštvalnosti 68-letne partizanske matere Antonije Pobega iz Pobege.

»Življenje Antonije, matere treh sinov-partizanov, se skoraj v nikemr ne razlikuje od življenja ostalih vaskih žena. Že od mladih let, ko je bila mlada, je želela živeti v prostoru, ki jo je bil tudi imenit Angeli v Benjamina. Fašisti so jo vlekli naprej v koprski zapor, od tu pa v Italijo v konfinacijo, kjer sta preživela več let. Ko se je najmlajši sin Benjamin vrnil iz konfinacije, so ga fašisti ponovno zvezali in ga odpeljali v bilžino njegove rojstne vasi, Ubogega fanta so mučili pred materinimi očmi. Od tedaj je bila mati še bolj ponosna na vse tri sinove, da se tako odločno borijo proti fašizmu.

Seveda ni ostalo to delovanje neopazeno. Fašisti so s pomočjo dveh vaških vohunov in izdajalec Piciga Plera in Ubaida odkrili, kdo vse so delovali v teh organizacijah. Med temi sta bili tudi imeni Angeli in Benjamina. Fašisti so jo vlekli naprej v koprski zapor, od tu pa v Italijo v konfinacijo, kjer sta preživela več let. Ko se je najmlajši sin Benjamin vrnil iz konfinacije, so ga fašisti ponovno zvezali in ga odpeljali v bilžino njegove rojstne vasi, Ubogega fanta so mučili pred materinimi očmi. Od tedaj je bila mati še bolj ponosna na vse tri sinove, da se tako odločno borijo proti fašizmu.

Njeni trije otroci so bili že odrasli.

Letni obračun »Društva za raziskovanje jam«

V letu 1951 je društvo za raziskovanje jam priredilo 66 ekskurzij in opisalo 32 novih jam. Tako šteje sedaj društveni kataster 879 jam. Med največjimi letošnjimi deli je društvo odkrilo večji prostor v Vilharjevem rovu, ki je del Pivke, jame v sistemu postojnskih jam. Prav tako je točno raziskalo Rudolfov rov v Malograjski jami, to posebno ventilacijsko napravo. Vsi stroji so zavarovani z modernimi zaščitnimi napravami.

Inženirji in tehniki preizkušajo vse naprave in stroje. To je naša prva velika elektrarna, ki smo jo v glavnem sami izdelali. Tlačni cevovod je odlično prestal tlačni preizkus. V knačem bo šla elektrarna v preizkusni obdobje, po izvršenih meritvah pa se bo vključila v mrežo naših elektrarn.

S tem bo končana prva etapa izgradnje elektrarne. Druga etapa ne bo nič manj zanimiva. Sedanja pregrada nameravajo dvigniti še za 9 metrov. Staro elektrarno Završnico, ki stoji ob novi strojnici, bodo podili, vodno moč Završnice pa izrabili v novi elektrarni za četrti agregat, ki bo imel 11.000 konjskih sil. Ta agregat bo kombiniran s posebno črpalko, ki bo črpala savsko vodo takrat, ko je na razpolago dovolj električne energije, v obstoječi završniški bazen. Med veliko potrošnjo pa bo dovolj vode za obratovanje velikega agregata, ki bo dejal najdragocenejšo energijo.

Z degraditvijo druge etape elektrarne Meče bo dograjen objekt, ki ga bomo s ponosom pokazali vsakomur, ki pride dela naših rok in naših glav.

Za razgledano znanstveno delo pa manjkajo jeklene lestvice, vrvi, jekleni vitel in pa zlasti dobri jamske svetilke.

TRSTU na svojem ali na tujem?

Stojansteniki imena: Nikolaj Hvala (kanonik), Julij Konjec (vicedekan) te Junij Nablavce (kanonik ter diacon). Ne govorijo, da bi sedaj dokazovali, koliko je bilo v srednjeveškem Trstu Slovencev. Mesto prebivalstvo (vsega skupaj nekaj tisoč ljudi) je bilo že takrat precej pomešano, toda oblika sama je bila popolnoma slovenska. To, kar je danes sestavni del mesta (Barkovlje, Rojan, Sv. Ivan, Škedenj itd.), je bilo tedaj precej daleč od mesta. Vsako slovensko naselje jemale slovenske župane, ki vodi ljudi v svojem naselju. Oblast ter moč župmanov se je sicer spreminjala, toda njeni bodo ti taki ali taki, jih je slovensko ljudstvo vendarle volilo vse do najnovjših časov. Še leta 1808 je tržaški zgodovinar Antonije Cratky lahko italijanskim političnim emigrantom, v italijanskem okolju se Slovenci radi asimilirajo. Tako je bilo v dobi renesanse in se koncem XVIII. ter, prvi polovici XIX. stoletja, ko se zgornjajo v Trst nove množice Italijanov, a si v tem času iščejo za službo v mestu tudi mnogi Slovenci ter Hrvatji. Z rasto tržaškega pristanišča postaja narodnostni sestav

alte androne, Trieste, 1803, str. 205, 206, 208). Na naseljevanje Italijanov v Trstu sta v začetku vplivali predvsem dve okolnosti. V dobi renesanse je bila zlasti severna Italija že na gosto posejana z mestji ter preprežena z gostotrgovsko mrežo. Marsikateri italijanski trgovci se sedaj podajo v zaostale pokrajine, da bi tu vršili ugodne trgovske posle. Tako se naseljujejo od XIV. stoletja dalje v Trstu močne skupine italijanskih trgovcev. Prav v tem času prihaja zlasti v Toskani do ostrih političnih bojov. Znano je, da je moral zaradi teh bojov bežati iz domovine tudi pesnik Dante Alighieri. V tem času so se zatekli v Trst in nekatera ista mesta tudi večje skupine italijanskih političnih emigrantov. V italijanskem okolju se Slovenci radi asimilirajo. Tako je bilo v dobi renesanse in se koncem XVIII. ter, prvi polovici XIX. stoletja, ko se zgornjajo v Trst nove množice Italijanov, a si v tem času iščejo za službo v mestu tudi mnogi Slovenci ter Hrvatji. Z rasto tržaškega pristanišča postaja narodnostni sestav

in ko mi je nato komaj bežno omenila tudi isti strašni dogodek od 18. februarja leta 1945, je dejala: »Andel, jaz sem storila samo svojo dolžnost, dolžnost prave slovenske matere. Stara sem, morda ne bom več dolgo živela. Sja bom za svojim močjem in sinom, toda če bi živela še

meša vedno bolj pisan, toda Italijani vendarle prevladujejo. Nalo pride leto 1848, čas velikega slovenskega narodnega prebujanja. Asimilacija Slovencev je sedaj počasnejša. Za Slovence v Trstu začenja nova doba. Ti nastopajo kot sestavni del slovenskega naroda. Sedaj pa se je nekaj dogodilo: tisti, ki so se razvijali v ugodnejših razmerah (Italijani), občujejo Slovencev v Trstu do movinčno pravico. Našev filozof in ugetni misli, da je prav sedaj prišel čas, ko bo razvijati narod pomagal šibkejšemu, toda razredni boj v Italiji vedno bolj krpi pozicije italijanskih bogatašev. Ti se zaganjajo v slovensko domovino kakor stekli psi ter skušajo za ta nepravičen boj mobilizirati vse italijanski narod. Ta boj se ni končal. Od robu Krasa razsejo novi blok modernih gradb, v katerih se naseljujejo Italijani. Manevri na kraj preprost. Slovenci naj bi prišli ob svoje morje. Slovenska naselja na morju kakor Barkovlje, Škedenj itd. naj bi se spremenila brezpomembne otčobe. Ali naj se Slovenci odločijo ležati v razpoklini. Bil je kot pribit. S prostro levo roko je prijel nož, ki ga je imel med zobmi, in s to roko, ki je držala nož, se je vlekel svojo roko. Uspešno mu je, samo malo vznemirjen, spono, ki se je še bolj stisnila. Bila je gibka kot usnje, čvrsta kot jeklo in mrzla kot noč.

Drug jermen, ozek in šilast, se je prikazal iz razpokline. Bil je kot jezik iz žrela. Strašno je obilnil ogled oprije ribiča in, naglo podaljšujoč se, se je, tanek in dolg, priplnil na njegovo kožo in mu objel telo.

Hkratu pa je ostra in neizrečna bolečina šinila skozi krčevito napete Gilliatove mišice. V svoji koži je začutil neka krožna, slovita vzbujanja. Zdelo se mu je, da mu nečesto usniti, vsesanih v njegovo meso, hoče izpiti kri.

Tretji jermen je švignil iz skrivališča, otplal Gilliata, mu kot z vrvi ošavnil rebra in se na njih priselal. Smrtni strah na svojem vrhuncu je nem. Gilliat ni krivil. Bilo je dovolj svetlo, da je lahko videl odurne oblike na sebi.

Četrta lovka, brza kot strelica, mu je skočila okoli trebuha in se tam ovile.

Bilo je nemogoče odrezati ali odgrniti te lepljive jermene, ki so se tesno oprlijemali na mnogih mestih Gilliatovega telesa. Vsako od teh mest pa je bilo ognjeno gorenje in čudne bolečine. Človek je imel občutek, kot da bi ga nečisto drobnih ust hotelo nanekrat požreti.

Peča lovka je švignila iz luknje. Položila se je na ostale in se potem spustila na Gilliatove slabine. Ta pritisk je še povečal bolečine in Gilliat je s težavo dihal.

Ti živi jermeni, končasti na vrhu, so se širili kot mečeva rezila proti ročaju. Vseh pet je obidno pripadalo istemu središču. Pomikal so se in lazili po Gilliatu. Outil je, kako se premaknejo ta nevdoljiva sesala, ki so se zdeli kot nekašna usta.

II.

Nenadoma se je na dnu razpokline pokazala neka velika, okrogla in plosnata sluzava gmoat. To je bilo središče: pet živih jermenov se ga je držalo kot špice peste; na nasprotni strani te ostudne plošče je bilo videti začetek treh ostalih lovč, ki so bile pod skaljo. V sredi te sluzi so bile oči, ki so gledale. In te oči so videli Gilliata.

Gilliat je spoznal hobotnico. Držala ga je kakor pajek muho.

Gilliat je stal v vodi do pasu, z nogami se je krčevito oprl na okroglo in spolzko kmenje, dšno roko je imel v grozotnem objemu plosnatih lovč hobotnice in opraje skoraj prebriko z izprekrižanimi ovoji te strašne obveze.

Od osmih lovč hobotnice so se tri pripljele za skaljo, pet pa se je oprlejo Gilliata. Na ta način ga je prekrivala na skalo. Gilliat je imel na sebi dve, tri pedeset sesalk. Osebnostna strašno je bil pridržan v ogromni pasti čigar prstni, skoraj meter dolgi prsti, so na nevarni strani polni živih mozoljev, ki vem rijejo po mesu.

Rekli smo, da se človek na more izgrabi iz objema hobotnice. Če poskusiti, ga ta še tesneje prižene. Bolj ko se je človek atresa, tem bolj čvrsto se ga ona oklepa.

Gilliat je imel samo eno sredstvo: svoj nož. Imel je pralo samo levo roko, sli ta je znal nadvaja spretno uporabljati. Lahko bi se reklo, da je imel dve desni roki.

Gilliat na polip

Victor Hugo:

Ribič Gilliat je zasledoval po pečinah morskega rakca. Zasel je v duplino, ki jo je izdobil morje in je posegel z roko v razpoklino, kjer je izgubil rak.

I.

Naenkrat je nekaj zagrabilo Gilliatovo roko. Kar je občutil v tem trenutku, je bila nepopisna groza.

Nekaj tankega, hrapavega, mrzlega, sluzatega in živlega se je v temi ovil okoli njegove gole rčke, jo priželo kot z jermenom in zavrtalo kot s svetrom. V trenutku mu je neka spirala objela zapetje in lakot ter se dotaknila ramena. Njen vršiček mu je vrtal pod pazduho.

Gilliat se je vrغل nazaj, se je pa mogel komaj premakniti. Bil je kot pribit. S prostro levo roko je prijel nož, ki ga je imel med zobmi, in s to roko, ki je držala nož, se je vlekel svojo roko. Uspešno mu je, samo malo vznemirjen, spono, ki se je še bolj stisnila. Bila je gibka kot usnje, čvrsta kot jeklo in mrzla kot noč.

Drug jermen, ozek in šilast, se je prikazal iz razpokline. Bil je kot jezik iz žrela. Strašno je obilnil ogled oprije ribiča in, naglo podaljšujoč se, se je, tanek in dolg, priplnil na njegovo kožo in mu objel telo.

Hkratu pa je ostra in neizrečna bolečina šinila skozi krčevito napete Gilliatove mišice. V svoji koži je začutil neka krožna, slovita vzbujanja. Zdelo se mu je, da mu nečesto usniti, vsesanih v njegovo meso, hoče izpiti kri.

Tretji jermen je švignil iz skrivališča, otplal Gilliata, mu kot z vrvi ošavnil rebra in se na njih priselal. Smrtni strah na svojem vrhuncu je nem. Gilliat ni krivil. Bilo je dovolj svetlo, da je lahko videl odurne oblike na sebi.

Četrta lovka, brza kot strelica, mu je skočila okoli trebuha in se tam ovile.

Bilo je nemogoče odrezati ali odgrniti te lepljive jermene, ki so se tesno oprlijemali na mnogih mestih Gilliatovega telesa. Vsako od teh mest pa je bilo ognjeno gorenje in čudne bolečine. Človek je imel občutek, kot da bi ga nečisto drobnih ust hotelo nanekrat požreti.

Peča lovka je švignila iz luknje. Položila se je na ostale in se potem spustila na Gilliatove slabine. Ta pritisk je še povečal bolečine in Gilliat je s težavo dihal.

Ti živi jermeni, končasti na vrhu, so se širili kot mečeva rezila proti ročaju. Vseh pet je obidno pripadalo istemu središču. Pomikal so se in lazili po Gilliatu. Outil je, kako se premaknejo ta nevdoljiva sesala, ki so se zdeli kot nekašna usta.

II.

Nenadoma se je na dnu razpokline pokazala neka velika, okrogla in plosnata sluzava gmoat. To je bilo središče: pet živih jermenov se ga je držalo kot špice peste; na nasprotni strani te ostudne plošče je bilo videti začetek treh ostalih lovč, ki so bile pod skaljo. V sredi te sluzi so bile oči, ki so gledale. In te oči so videli Gilliata.

Gilliat je spoznal hobotnico. Držala ga je kakor pajek muho.

Gilliat je stal v vodi do pasu, z nogami se je krčevito oprl na okroglo in spolzko kmenje, dšno roko je imel v grozotnem objemu plosnatih lovč hobotnice in opraje skoraj prebriko z izprekrižanimi ovoji te strašne obveze.

Od osmih lovč hobotnice so se tri pripljele za skaljo, pet pa se je oprlejo Gilliata. Na ta način ga je prekrivala na skalo. Gilliat je imel na sebi dve, tri pedeset sesalk. Osebnostna strašno je bil pridržan v ogromni pasti čigar prstni, skoraj meter dolgi prsti, so na nevarni strani polni živih mozoljev, ki vem rijejo po mesu.

Rekli smo, da se človek na more izgrabi iz objema hobotnice. Če poskusiti, ga ta še tesneje prižene. Bolj ko se je človek atresa, tem bolj čvrsto se ga ona oklepa.

Gilliat je imel samo eno sredstvo: svoj nož. Imel je pralo samo levo roko, sli ta je znal nadvaja spretno uporabljati. Lahko bi se reklo, da je imel dve desni roki.

Hobotnica je strašna. Vendar je nemi, s katerim se ji lahko pride do živca. Naši ribiči jo poznajo. Kdor jih je videl, kako na morju to opravljajo z nekimi naglimi krotjaki, bo to vedel. Pliskavci ga poznajo tudi; imajo namreč poseben ugriz, s katerim odgrize glavo hobotnici. Od tod tudi vse tiste spile in polipi, ki jih brez glave najdemo na širokem morju.

Polip je v resnici ravnjav samó na glavi. In Gilliat je to vedel.

Se nikdar poprej ni bil videl tako velike hobotnice. In ravno ta ga je morala ujeti. Drugi na njegovem mestu bi se bil zmedel.

III.

Pri polipu kot pri biki je samó en trenutek, ki ga človek lahko izkoristi: to je tisti hip, ko biki upogne vrat. To je tren, kadar hobotnica iztegne glavo. Kdor v tistem trenutku ne izkoristi prilike, je izgubljen.

Vse, kar smo dosedaj povedali, je trajalo le nekoliko minut. Vendar je Gilliat čutil, kako senanje dve sto pedesetih sesalk narašča. Hobotnica je zahrbtna; naprej počaka prestrašiti svojo žrtev. Pograbi jo in potem čaka, dokler je mrtva.

Gilliat je gledal hobotnico, ki je srepela v njega.

Iz randa je zvrtna odlepla od skale svojo sesla lovko, da bi z njo vklebala Gilliatovo levo roko.

Iščočasno je pa naglo pomotila naprej glavo. Samó se sekundo in njena usta bi bila na Gilliatovih prsih. In Gilliat, zaklen in zvezanih rok, bi bil mrtav.

Ali Gilliat je bil buden. Umaknil se je tipakli in v trenutku, ko je žival hotela zagrabiti v njegovo meso, je njegova, z nožem oborožena pest, udarila po zverini. Gilliat in hobotnica sta se krčevito vrgla v nasprotno smer, vsakega po svoje.

Borba se je odvijala bliskovito. Gilliat je zasidil konico svojega noža v sluznato gmoat in je s krožno kretinjo zarisal krog okoli oči ter izgrabil glavo kot se izdere ob. In to je bil konec. Žival je vsa splahnila.

Izgledala je kot kos perla, ki pade na zemljo. Ker je bila črpalka uničena, je v njej nastala praznina. Štiri sto sesalk se je odlepilo obenem od skale in od človeka. In cunjja je potopila na dno.

Gilliat, težko dihaše od borbe, je opazil pri svojih nogah na skalni površini žilavost. Na eni strani glavo, na drugi pa usta.

Boječ se, da ga žival v svojih smrtnih krčih, ne bi zagrabila, se je Gilliat umaknil iz dosega šilpka.

Toda zverinja je bila mrtva in Gilliat je zaprl svoj nož.

OB 150. LETNICI ROJSTVA VELIKEGA ROMANTIKA VICTORIA HUGOJA

Victor Hugo se je rodil 1802 v Besansonu. Njegov oče je bil Napoleonov general, ki je išel iz ljudstva, kajti stari oče Victorja Hugoja je bil obrtnik, mizar. Njegova mati je bila iz Vendée, najbolj rojalistične pokrajine v Franciji, in je bila iz bogate meščanske družine pomorskih kapitanov. Victor Hugo je pripadal generaciji, ki se je rodila in ki je bila vzgojena v tržaški silejci Napoleonovih pohodov in bučnih zmag. Z očetom je prepotoval Španijo, Italijo in Korziko. V Španiji se je navez tiste ga diha, ki se ga ni otreval vse življenje; tam se je namreč seznanil z deli Calderona, Lope de Vega in tudi Shakespearea. Družinsko življenje Hugojevih je bilo precej raztrgano. Mati je ljubimka z nekim drugim generalom, oče pa je imel za ljubico neko Thomas, s katero se je po smrti prve žene poročil.

Ze po zgodnji mladosti se je mladji Hugo bavil z latinskimi klasiki. Najbolj priljubljeni so mu bili Tacit, Virgil in Lucian, ki ga je bral v latinskem prevodu. Ko mu je bilo štirinajst let, je napisal tragedijo »Irtamena«, ki pa nima nobene literarne vrednosti. Kasneje se je navedel za Chateaubrianda, največjega od predhodnikov romantizma v francoski književnosti, in je v svojem petnajst letu zapisal: »Hočem postati Chateaubriand ali pa nič. Pri njeni se je tudi navedel tiste religiozne in mistične občutke, ki sta mu ostala do smrti, čeprav se je skušal pod vplivom revolucije in Napoleonovih podvigov otresti.

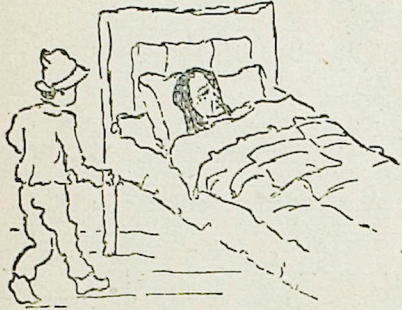
Se ne šestnajstleten prejme nagrado za svoje pesmi od Francoske akademije in od Akademije v Toulouseu. Ko mu leta 1821 umre mati, se oče čeni vdruiti v družina razpade. Mladí pesnik se osamoslovi in, ko mu kralj Ludovik XVIII. za zbirko pesmi »Ode na prve pesnik« dodeli letno rento 1000 frankov, se je leta 1822 oženil z Adelo Foucher, ki je bila njegova prva ljubica.

(Nadaljevanje na 6. strani)

LOVENSRI

Čudežni lonec

Tonček ni imel nikogar drugega na svetu kakor staro mater. Toda ta je čedalje bolj slabela in nekega dne je obležala v postelji. Potlej je moral Tonček skrbeti za oba. Bilo pa mu je šele osem let. Zato ni znal in mogel drugega, kakor popraviti materino cedejo, pomesti po hiši, zakuriti v štedilniku in skuhati krompir ali

močnik. Da bi zaslužil za moko, pa je bil še premajh. Hodil je prosit po hišah, kamor ga je poslala stara mati; nekje je dobil malo krompirja, drugod ščepce moke, v tretji hiši morda prgišče soli, v mnogih hišah pa samo hude besede. In glej, take hiše so se iz dneva v dan bolj množile in prišel je dan, ko ni mogel stari materi postreči z drugim kakor z mrzlo vodo, ki jo je prinesel iz bližnjega studenca.

Tisti dan je bridko jokal v kuhinji. Ognjišče je bilo mrzlo, loncev, v katerem je prejšnje dneve kuhal, pa je stal prazen pred njim. Med jokom se je Tonček vedel ozri vanj, kakor bi upal, da se bo zgodil čudež in se bo loncev sam od sebe napolnil.

Tedaj je zrišal od nekod star berač in ga poprosil v bogajme. Tonček je žalostno dejal:

»Se materi nimam drugega dati kakor vodo. Ze od včeraj nisva imela

grizljaja v ustih. «

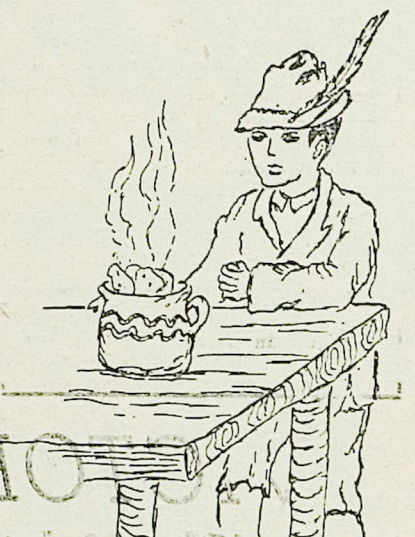
Na te besede je potegnil berač iz malhe lončen pisker.

»Ker nimaš ničesar, da bi mi dal,

in ker si dober fant, ti pa jaz nekaj podarim. Tu imaš loncev, ki mu boš lahko samo ukazal, pa ti bo skuhal, kar boš hotel.«

Položil je loncev na ognjišče in izginil, kakor bi se v zemljo vdrl. Tonček je bil prestrašen in začuden. Zdelo se mu je, da sanja. Dolgo je strmel v loncev, nato pa se je opogumil:

»Loncev, skuhaj mi krompirja!« Naenkrat je bil loncev poln kuhane in vročega krompirja. Tonček ga je stresel v skledo in glej, skleda je bila mnogo večja kakor loncev in vendar jo je napolnil do vrha in še ni izpraznil piske. »Dovolj bo, dovolj,« je dejal sam pri sebi in loncev se je v tistem hipu izpraznil. Poslej z materjo nista bila več lačna. Kadar je bil čas zajtrka, obeda ali večerje, je samo ukazal in jed se je ekuhala. Sprva se ni spomnil na drugega kakor na krompir in močnik, pozneje pa je mnogokrat ukazal sku-

hati tudi kaj boljšega. Loncev je skuhal, kar mu je rekel. Tonček je bil dober fant, zato od svoje sreče ni živel sam z materjo. Noben siromak ni šel lačen od hiše, če se je ustavil pri njih. Z materjo pa sta vabila k sebi tudi otroke siromašnih staršev in jih gostila z dobrotami čudežnega lonca. Se rajši pa sta postregla tistim, ki niso imeli nikogar na svetu. Taki brezdomci so največkrat kar pri njih ostali. Tako se je hiša vse bolj polnila. Ko ni bilo več prostora v hiši, so se mnogi vdolili na podstrešju, drugi pa po bližnjih kozolcih. Da so le imeli jesti, zaradi prenočišča si niso belili glav.

(Se nadaljuje)

REŠITEV LEŠNIKOV IZ OSME STEVILKE

8. igla, 9. človek, 10. denar, 11. poček, 12. rokavica.

Miloš Macarol:

Cicibanov rojstni dan

»Dober dan, Ciciban, danes je tvoj rojstni dan! V kljunčku ptičica sinčka ti prinaša za darilce pisemce od strička.« »K tebi sem poslal krdelo ptičkov malih, da veselo pesmico zapojejo.

Civ-civ, da bi bil še dolgo živ, vever, umen, korenjak, zdrav, pogumen, mož-veljak. Rasti urno, Ciciban, z nami bodi nasmejan, slavn, dobra in edina nate čaka domovina.«

LEŠNIKI

13. Jaz pravim, da so meščice, v meščicah črne ptičice; čepijo, molčijo, nas peti učijo.

14. Sodi, sodi, omahuje. Prav razsodi, ostrmi.

Stric Miha!

Nalogo, katero si mi zadal, namreč križanko, sem rešil. Rešitev bi Ti že zdavnaj poslal, pa nas je zalotil sneg in sta se promet in pošta ustavila. Snega imamo toliko, da bi ga lahko odstopili tudi »Slovenskemu Jadranu« in vsemu Kopru. Potem bi ga tudi Ti, stric Miha, gazil, kakor ga gazimo mi na Notranjskem. Pričakujemo, da bo Cerknjsko jezero zelo naraslo, pa bomo lovili ribe. Tudi Tebe vabim, stric Miha, da prideš in si noloviš rib, kakršnih v morju nimaš. Pozdravlja Te

Eigner Smiljan, uč. IV. razr., Cerknica pri Rakeku.

...stric Miha odgovarja

Ljubi Smiljan!

Tvoje pismo je zaradi snega prišlo sicer z zamudo, toda prišlo je! Praviš, da bi nam odstopil sneg? Prav, le pošlji ga! Samo bojim se, da bi se med potjo stopil, kajti pri nas je že skoraj pomlad. Tvoje prijazno povabilo pa z veseljem sprejem. Veš, na uho Ti povem, stric Miha je star ribič, pa ga zanima, če cerknjske ribe prav tako »prijemajo« kot naše, morske. Torej, Smiljan, na svidenje pri ribolovu!

Ljuba Božena!

Dobrodošla v našem koticu! Le še večkrat se oglasi! Tvoja pesmica »Mucova svatba« mi je bila prav všeč. Malo sem jo »seveda« popilila in zdaj čaka, da bo objavljena v eni prihodnjih števil. Kot vidiš, Božena, Te je prav danes poiskala sreča in si bila izžrebana! Lepe

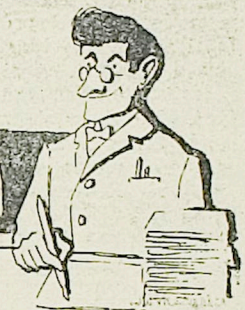
15. Hodi gori, hodi doli, hodi naokoli — črna sled za njim.

16. Jezik razvezalo, noge povezalo, glavo izpraznilo.

Dragi stric Miha!

Citala sem Tvoj oglas v »Slovenskem Jadranu« in sem sklenila, da bom tudi jaz dopisovala v naš mladinski kotic. Uganke sem takoj rešila in sem Ti jih poslala v upanju, da bi tudi mene doletela sreča v nagrajevanju, kajti zelo rada čitam. Prilagam tudi pesmico »Mucova svatba«, če Ti bo všeč. »Slovenski Jadran« mi je prinesel očka. Pokazala sem ga sošolkam in sošolcem in sedaj vsi komaj čakamo, kadar spet pride. Prosim Te, stric Miha, popravi v pesmici, kar ni prav, ker Ti dosti znaš in si učen, jaz pa hodim šele v tretjo gimnazijo in — sedaj moram k učni uri. Stric Miha, vsi Te lepo pozdravljamo, jaz pa želim, da mi napišeš kaj v odgovor.

Lasič Božena, Dijaški dom, Portorož.

pozdrave Tebi in vsem Tvojim sošolcem in sošolkam!

Ker je zaradi snežnih razmer precej počasi zaostalo, objavljamo danes naknadno prispelo rešitve križanke iz sedme številke: Uršič Stanislav iz Pirana, Božena Zadnik iz Kopra, Eigner Smiljan iz Cerknice pri Rakeku, Kosmač Irena iz Trnja pri St. Petru na Krasu. Lešnike iz osme številke pa so pravilno rešili: Puc Ana iz Malega Ubelskega, Bole Nada iz Slavine, Uršič Stanislav iz Pirana, Marta Zuri iz Tolmina (Zalog 14), Melja Bruno in Lasič Božena iz Portoroža. Izžrebani so bili: Lasič Božena, uč. III. razr. gimn., Dijaški dom, Portorož; Marta Zuri uč. gimn., Tolmin, Zalog 14 ter Kosmač Irena, uč. II. razr. osn. šole Trnje pri St. Petru na Krasu.

Tako, ljubi ugankarji, danes so spet na vrsti »Lešniki!« Kdor misli, da jih je pravilno rešil, naj jih pošlje. Odgovore pošljite pred torkom, ker jih sicer ne morem objaviti. Prav lepo vas pozdravlja stric Miha.

Branko Šalamun:

Iz Kopra v Švico

V Švici ni težko čuti izjemnega položaja več kot 600 let stare demokratične in zvezne švicarske republike. Švicarji se za svoje izjemno stališče v povojni Evropi pošteno trudijo. Država se ni ohranila in utrdila sredi dveh svetovnih vojn slučajno in tudi ne zgolj po zaslugah sedanjega patriotičnega švicarskega roda. Tega se državljanji zavedajo in delajo, kar morejo, da bi rešili svojo nevtralnost neodvisni, svobodno povezani s svetom. Brez gospodarskih in kulturnih vezi z velikimi sosedi Švica ne more živeti. Sredi težko prehodnih gor, s svojo tradicijo obrambe in v najmodernejši oborožitvi vred ne zamarnja republika svari iz svoje zgodovine: »Skrbite, da plot ne bo previsok.«

Notranje pridobitve, ki so si jih priborili Švicarji v svobodoljubnih gorskih občinah, v posameznih kantonih, med nasprotnimi si narodnostmi, verami in razredi, omogočajo in narekujejo zvezni vladi njeno zunanjo politiko. V Ženevi, »malem Parizu«, vidite najbolje, da je Švica evropski pristan, za katerega se držijo mnogi in ki drži trdno kljub temu in prav zato.

Mednarodni Rdeči križ je švicarska ustanova. Njegov oče Henri

Dunant iz Ženeve je dosegel, da je leta 1864 podpisalo 16 držav ženevsko konvencijo o zaščiti ranjenih in bolnih vojakov in o zmanjšanju imen padlih in ranjenih preko Ženeve. Zastava švicarske zvezne republike je bel križ na rdečem polju. Duh rdečega križa (na belem polju) je preseljen kulturni krog krščanskega sveta. V Aziji ga označujejo ponekod z rdečim polmesecem ali z znakom rdečega vzhajajočega sonca. Razširjeno ženevsko konvencijo je leta 1929 podpisalo 57 držav, leta 1946 pa so jo svetočno potrdili mali in veliki. Velikim in malim je prav, da sestavljajo internacionalni komite Rdečega križa izključno le švicarski državljani.

Nad ženevskim jezerom in nad palačo nekdanjega Društva Narodov iz leta 1930, sedanjim evropskim domom OZN, vam pokažejo ob stari zgradbi RK hišico, v kateri je spravljena kartoteka vojnih ujetnikov iz zadnje vojne. Muellerji imajo 50.000 kartoteknih listov, med njimi je 5000 Muellerjev Hansov in 4000 Muellerjev Fritzov. Tudi štajerske Salamine sem našel na njihovem oddelku, zajete v zapadni Evropi in v Afriki. Imena ruskih vojnih ujetnikov so javljali Nemci v Moskvo preko Ženeve, kot so ob-

ljubili s pristopom k ženevski konvenciji. Rusi niso poslali spiskov za Berlin in kmalu so sprejeli v Berlinu zgled iz Moskve za svojega. Švicarji hišice niso zaprli.

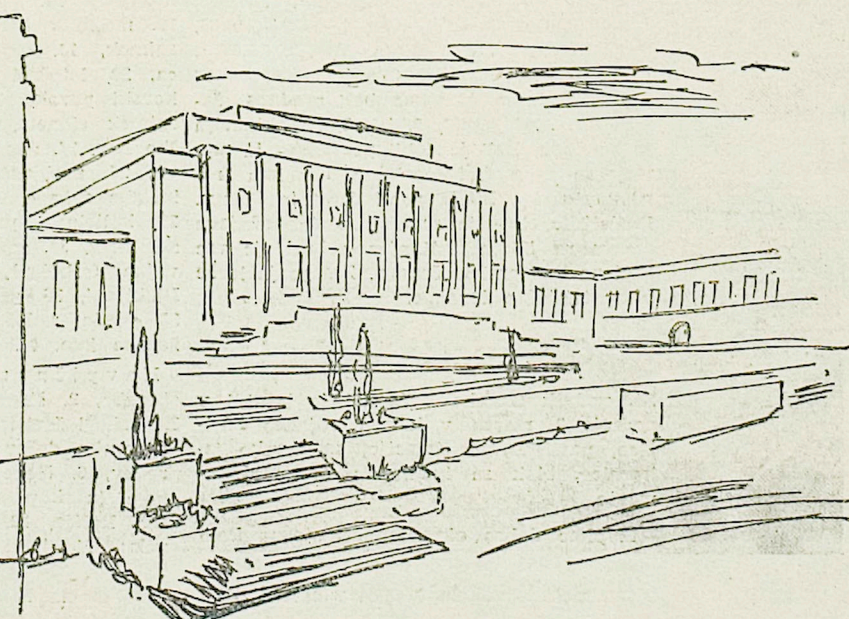
Severni s Koreje so poslali le nekaj nad 100 imen vojnih ujetnikov, medtem ko pošilja poveljstvo Združenih narodov dolge spiske od prvih dni korejske vojne dalje. V tistih dneh koncem lanskega leta je odpoštovalo 6 delegatov RK — 6

Svicarjev — na Korejo. »Weltwoche« je priobčila kot uvodnik sto let staro zgodbo britanskega guvernerja na Novi Zelandiji, ki se je naučil jezika domačinov, zato da bi se sporazumel z njimi brez tolmača. Ko je guverner obvladal jezik domačinov, je spoznal, da govorijo v svojevrstnem, pesniškem jeziku in da uporabljajo prispodobe iz svojih pravljic in iz svoje mitologije, ki je on ne razume. Guverner se

je učil naprej. Napisal je knjigo o zgodovini, mitologiji in običajih Polinezijscev. Kako se je sporazumel končno z domačim prebivalstvom, ki je vzbudilo nedavno novo pozornost s »Sončnim Tikijem«, o tem urednik »Weltwoche« ne poroča. Piše namreč o Koreji, kjer se nasprotniki ne le nočejo, temveč v mnogem res ne morejo razumeti. V trenutku, ko se sporazumeva zahod z vzhodom neposredno težje kot kdaj koli, je važno za svet — pravi Švicar — da so še kje ljudje, ki hočejo odigrati vlogo odločilnega tolmača.

Ženeva ima posebno visoko šolo za tolmače. V Ženevi je bil od leta 1920 sedež Društva Narodov in je od leta 1945 evropski sedež OZN (Organizacije združenih narodov). Značilno je, da Švica ni član OZN, sodeluje pa vendar v njeni evropski gospodarski komisiji, v kateri sodelujejo države iz vzhodne Evrope. V Ženevi je sedež interparlamentarne unije (ustanovljene leta 1889), mednarodni urad dela (BIT, od 1919), sedež svetovne zdravstvene organizacije (OMS od 1945) ki ji je predsedoval nekaj let dr. Andrija Stampar. Ženeva je postala pravkar (1952) evropski center za proučevanje atomske energije.

Rodno mesto Calvinja, strogega ideologa reformacije in J. J. Rousseauja, predhodnika francoske revolucije, ima krasno lego pod Alpami in ob jezeru, ki blazi podnebje in življenje.

S U Ž N J I

JANKO MODER

»O, tiste čase je bilo drugače, ko sta se dajala Got Točila in Bizantijec Belizar!« se je Grosulf spominjal dni, ko se je vojskoval po Beneškem pod poveljstvom Ildigesa, brata langobardskega vladarja Valtarja, ki ga je bil spodrinil Avdočin. »Tokrat je bila blaginja, da se je vojska splačala!«

Cesar niso uničile prejšnje vojske in kar je ostalo po pohodih selekih se ljudstva, so zdaj oplenili in požrli langobardskega kralja. Izropala so mesta in deželo. Ponekod so se zadnji ostanki romanskega prebivalstva stisnili v utrjene gradove ter skušali obdržati red in pravičnost, vse drugo pa je bilo prepuščeno na milost in nemilost roparskim tolpom.

Franki so bili prejšnja leta v zalestu obkrožili zahodni rimski imperij ter zavzeli skrajne pokrajine na zahodu, severu in celo na vzhodu. Ko bi ne bilo selekih se ljudstev, ki so terjala prost prehod skozi Panonijo proti jugozahodu, bi bili frankovski vladarji že zdavnaj pognali svoje vojske nad carigradske zidove.

Tisočletno izročilo rimskega imperija je bilo le še lesk, prekrivajoč resnično slabost in onemoglost. To slepilo je moglo zapeljati samo še slavohlepne eksarhe, da so upali luknjati dopolniti življenjsko poslanstvo, večini pa je bila Ravenna samo še korito, iz katerega so se upali brez kazni in ozirov do sika nažreti.

Rim, ki mu je večstoletno vladarstvo vtisnilo neizbrisljiv pečat večnosti, kar je potrdilo še krščanstvo, se je rušil. Papež je bil suženjsko odvisen od posvetne oblasti. Vzhodnorimski imperator mu je bil milostno potrjeval izvolitev in dovoljeval posvetitev. Le redki papeži so se upali zavedati svetega poslanstva od pokorščine zahajajočim imperatorjem in srami za telesno blaginjo.

Barbarska ljudstva so si drugo za drugim prikrjovala pravo in omiko tisočletnega izročila. Markomani, Vandali, Kvađi, Huni, Goti, Langobardi... Vsi ti in še drugi so spremeni oblije italške zemlje.

Kaj je mogel papež, če mu je — bolj v posmeh kakor zares — bizantinski imperator v priznanje njegove posvetne oblasti dovolil le stotniško najemniških vojakov!

Krščanstvo je ugašalo, čeprav ni bilo razglašenege preganjanja. Utapljalo se je v povodnji poganjskih barbarov. Vladajočim pa je bila vera samo na ustnicah, ne v srcih! Tri leta groze in strahu ni nihče sejal in obdeloval zemlje. Zategadelj se je četrto leto oglasila taka lakota, da so ljudje, ki so se bili zatekli v hribe, grizli drevesne listje in lub. Iz divjih sadežev so si pripravljali borne obede.

Duke niso mogli vzdrževati reda pri podložnih. Vojsčaki so se jim upirali. Tedaj se je obnovilo nekdanje nasprotstvo zoper Alboina. Elmiki je zopet podžigal k upor, a ni mogel dobiti pomagačev. Alboin je bil v divjem srdi tako strašen, da si ni upal nihče odkrito zoper njega.

Rosmunda edina si je upala. Odkar ji je Elmiki povedal, da je časa, iz katere pije Alboin ob slovesnostih, izrezljana iz črepinje njenega očeta Kunimonda, ga ni več mogla. Iskala je priločnosti, da bi se maščevala. Dobila je Peređeja, poveljnika Alboinove telesne straže, na svojo stran in me obljubila ljubezen, če ji spravi moza izpod nog.

Spomladi petdesetih let sedemdesetega leta so v Paviji pošle izaloga. Zagospodarili sta bolezen in smrt. Mestu niso mogli do živega napadi, uničili ga je obroč okrog trdnjave. Rožnik, ko je sonce najhuje pripekalo, je bila lakota največja. Tedaj so se Alboinovi vojski na stečaj odprla mestna vrata.

Za praznik zmag je bil določen osamindvajseti rožnik. Alboin je priredil gostijo v bodočem vladarskem dvoru. Elmiki je sodil, da je to zadnji trenutek zanj.

»Ko bo v največji slavi, naj mikne kakor nebeško sonce! Pavija je padla, naj pade še Alboin in langobardska krona bo moja!«

Šest in trideset langobardskih duk se je gostilo za dolgo tuzo v nekdanjem Teodorikovem vladarskem gradu. Prišli so streljati, natočili vina in vladar je dvignil kozarec za napitnico. Tedaj je stopil k njemu Sarmat Peređeja, poveljnik telesne straže in ga zabodel pred očmi vseh šest in tridesetih duk.

Vladar je zahropel, se opotekel in zgrmel pod mizo. Kozarec mu je padel iz roke in se zakotalil po tleh. Crno vino se je v veliki mlaki pomešalo s krvjo.

Duke so zbegani zgrabili za nože. Stari Grosulf je zamahnil po morilcu, a udaril v prazno. Peređeja je izginil. Pred duke je planil Elmiki.

»Prvaki! Padel je trinog, ki je s trmoglavo togoto spravil toliko naših vojsčakov pod rušo. Padel je samosilnik, ki ni čepel ugovora. Padel je zaslužil za smrt. Prvi nam svobodno diha. Krona langobardskih vladarjev je prouta. Izberimo se vredno glavo, ki naj jo nosi! Prvaki! Izberjamo!«

Duke so se spogledali. Povesili so oči. »Čigava je krona? Kaj ni naslednika? Pred štirimi leti se je rodil Valtar. Njegova je krona! Ta naj bo vladar!« so dolgo mozgali in čakali drug na drugega.

»Krona gre Valtarju! Izberimo mu varuha!« se je nazadnje oglašil najstarejši duk.

»Krona gre Valtarju!« je prizadelo Elmikija. »Krona gre Valtarju!« je ponovil Grosulf.

Ostro sta se spogledala. »Valtar je mešanec!« je usekal Elmiki.

»Valtar je pravi Alboinov naslednik!« so zamrmrali duke. Elmiki je odnehal, ko je videl, da je večina zoper njega.

»Počakajmo. Za varuha se ne mudi. Ta čas naj vladar maši Rosmunda!« je predlagal.

»Rosmunda naj vlada!« je vprašal najstarejši duk. »Ne more! Ni langobardskega rodu!«

Duke so se zgrnili okrog Grosulfa, a ta je umolknil in stmel v umorjenega.

»Maščujmo vladarja!« je Klef zmotil tišino in zarožljal z orožjem.

Ko so se ozrli, da bi zgrabili Elmikija, ga ni bilo več. Začutil je, da ni varno med njimi.

»Kdo nam je odprl novo deželo?« se je tedaj oglašil Grosulf.

»Alboin!« so mu temno odgovorili duke.

»Kdo nas je povedel v sijajne zmage?«

»Alboin!«

»In kaj nam je dal Elmiki?« je vprašal Grosulf.

Nihče mu ni odgovoril.

Duke so še dolgo sloneli nad truplom. Večina je že uvidevala, da Alboin ni zaslužil smrti, drugi pa so tehtali;

»Kdo nam je prizadejal največ izgub s trmasto ošabnostjo? Kdo nas je leto in dan pehal pod sovražne meče? Kdo se je poročil z jetnico in nam hotel vsiliti tuja za vladarja?«

Duka Grimoald je v zadregi običal med obema skupinama in ni vedel, h kateri naj se obrne.

Se tisto uro je stopil Elmiki k Rosmundi. »Alboin je mrtav, kakor si želela. Krona gre Valtarju, ali duke pravijo, da je Gepid.«

»Alboinov sin je! Vltar je svojemu nasledniku sam izbral mater!« je odgovorila Rosmunda. »Vltar je vladar Langobardov!«

»Premlad je še,« je ljubeč Elmiki.

»Jaz sem njegov varuh. Do njegove polnoletnosti bo vladala njegova mati, Alboinova žena!«

Elmiki je za hip onemel.

»Da, vladarica Rosmunda, tako mislim tudi jaz,« se je

potem znašel. »A duke pravijo, da nisi langobardskega rodu in da ti zato ne gre krona.«

»Če gre sinu, gre tudi materi! Če je šla možu, gre tudi ženi!«

»Nočeš me razumeti, vladarica! Ne upiram se jaz, ampak duke in langobardske šege. — Meni lahko dopoveš, dukem pa ne boš mogla. Pri njih veljata samo sulica in moč. — Spravi ti te mislijo s sveta. Tebe in sina in vso gepidsko sodrgo, kakor pravijo. — Boj se jih, vladarica! V meni imaš zaveznika in prijatelja.«

»Pravica je na moji strani. Lahka mi je pravda!«

»Ne poznaš življenja, vladarica! Duke ne vprašajo, kje je pravica. Gepide sovražijo. Tvoj sin je gepidske krvi, zato ne bo vladal in ti ne moreš biti vladarica!«

»Saj sem že, Elmiki! Ali še pomniš obljube, da mi boš pomagal pri maščevanju?«

»Nočeš me razumeti, vladarica! Ne upiram se jaz, ampak duke in langobardske šege. — Meni lahko dopoveš, dukem pa ne boš mogla. Pri njih veljata samo sulica in moč. — Spravi ti te mislijo s sveta. Tebe in sina in vso gepidsko sodrgo, kakor pravijo. — Boj se jih, vladarica! V meni imaš zaveznika in prijatelja.«

»Pravica je na moji strani. Lahka mi je pravda!«

»Ne poznaš življenja, vladarica! Duke ne vprašajo, kje je pravica. Gepide sovražijo. Tvoj sin je gepidske krvi, zato ne bo vladal in ti ne moreš biti vladarica!«

»Saj sem že, Elmiki! Ali še pomniš obljube, da mi boš pomagal pri maščevanju?«

»Nočeš me razumeti, vladarica! Ne upiram se jaz, ampak duke in langobardske šege. — Meni lahko dopoveš, dukem pa ne boš mogla. Pri njih veljata samo sulica in moč. — Spravi ti te mislijo s sveta. Tebe in sina in vso gepidsko sodrgo, kakor pravijo. — Boj se jih, vladarica! V meni imaš zaveznika in prijatelja.«

»Pravica je na moji strani. Lahka mi je pravda!«

»Ne poznaš življenja, vladarica! Duke ne vprašajo, kje je pravica. Gepide sovražijo. Tvoj sin je gepidske krvi, zato ne bo vladal in ti ne moreš biti vladarica!«

»Saj sem že, Elmiki! Ali še pomniš obljube, da mi boš pomagal pri maščevanju?«

»Nočeš me razumeti, vladarica! Ne upiram se jaz, ampak duke in langobardske šege. — Meni lahko dopoveš, dukem pa ne boš mogla. Pri njih veljata samo sulica in moč. — Spravi ti te mislijo s sveta. Tebe in sina in vso gepidsko sodrgo, kakor pravijo. — Boj se jih, vladarica! V meni imaš zaveznika in prijatelja.«

»Pravica je na moji strani. Lahka mi je pravda!«

»Ne poznaš življenja, vladarica! Duke ne vprašajo, kje je pravica. Gepide sovražijo. Tvoj sin je gepidske krvi, zato ne bo vladal in ti ne moreš biti vladarica!«

»Saj sem že, Elmiki! Ali še pomniš obljube, da mi boš pomagal pri maščevanju?«

»Nočeš me razumeti, vladarica! Ne upiram se jaz, ampak duke in langobardske šege. — Meni lahko dopoveš, dukem pa ne boš mogla. Pri njih veljata samo sulica in moč. — Spravi ti te mislijo s sveta. Tebe in sina in vso gepidsko sodrgo, kakor pravijo. — Boj se jih, vladarica! V meni imaš zaveznika in prijatelja.«

»Pravica je na moji strani. Lahka mi je pravda!«

»Ne poznaš življenja, vladarica! Duke ne vprašajo, kje je pravica. Gepide sovražijo. Tvoj sin je gepidske krvi, zato ne bo vladal in ti ne moreš biti vladarica!«

»Saj sem že, Elmiki! Ali še pomniš obljube, da mi boš pomagal pri maščevanju?«

»Nočeš me razumeti, vladarica! Ne upiram se jaz, ampak duke in langobardske šege. — Meni lahko dopoveš, dukem pa ne boš mogla. Pri njih veljata samo sulica in moč. — Spravi ti te mislijo s sveta. Tebe in sina in vso gepidsko sodrgo, kakor pravijo. — Boj se jih, vladarica! V meni imaš zaveznika in prijatelja.«

»Pravica je na moji strani. Lahka mi je pravda!«

»Ne poznaš življenja, vladarica! Duke ne vprašajo, kje je pravica. Gepide sovražijo. Tvoj sin je gepidske krvi, zato ne bo vladal in ti ne moreš biti vladarica!«

»Saj sem že, Elmiki! Ali še pomniš obljube, da mi boš pomagal pri maščevanju?«

»Nočeš me razumeti, vladarica! Ne upiram se jaz, ampak duke in langobardske šege. — Meni lahko dopoveš, dukem pa ne boš mogla. Pri njih veljata samo sulica in moč. — Spravi ti te mislijo s sveta. Tebe in sina in vso gepidsko sodrgo, kakor pravijo. — Boj se jih, vladarica! V meni imaš zaveznika in prijatelja.«

»Pravica je na moji strani. Lahka mi je pravda!«

»Ne poznaš življenja, vladarica! Duke ne vprašajo, kje je pravica. Gepide sovražijo. Tvoj sin je gepidske krvi, zato ne bo vladal in ti ne moreš biti vladarica!«

»Saj sem že, Elmiki! Ali še pomniš obljube, da mi boš pomagal pri maščevanju?«

»Nočeš me razumeti, vladarica! Ne upiram se jaz, ampak duke in langobardske šege. — Meni lahko dopoveš, dukem pa ne boš mogla. Pri njih veljata samo sulica in moč. — Spravi ti te mislijo s sveta. Tebe in sina in vso gepidsko sodrgo, kakor pravijo. — Boj se jih, vladarica! V meni imaš zaveznika in prijatelja.«

»Pravica je na moji strani. Lahka mi je pravda!«

»Ne poznaš življenja, vladarica! Duke ne vprašajo, kje je pravica. Gepide sovražijo. Tvoj sin je gepidske krvi, zato ne bo vladal in ti ne moreš biti vladarica!«

»Saj sem že, Elmiki! Ali še pomniš obljube, da mi boš pomagal pri maščevanju?«

»Spominjam se, vladarica. Držal sem besedo. Reci, če ne?«

»Drži jo še zdaj, ko se mi zgrinjajo oblaki nad glavo!« Elmiki je počakal, potem pa počasi rekel:

»Rešitev vidim, vladarica. Poroči se z mano in krona ti ne odide!«

»Meni ne, a Valtarju?«

»Sprejel ga bom za prvorojenca. Posinovil ga bom.«

Rosmunda se je zamislila. Pregledala je težavni položaj in sklenila:

»Poročila se bom in si pridobila časa!«

V Paviji na dvoru je bila tiha in skoraj skrivna poroka, zakaj prvi mož je bil še gorak, ko se je Rosmunda že obljubila drugemu. Elmiki je zmagal. Sklinal je duke, da bi jim sporočil novico in se dal izvoliti za varuha mladoletnemu posinovljencu Valtarju.

Duke so se mrki zbrali v Teodorikovem dvorcu in mračni poslušali Elmikija. Nazadnje je vstal sibiđanski duk Grosulf in spregovoril:

»Bolelo nas je, ko si je Alboin izbral ženo iz suženjskega ljudstva, a smo molčali in potrpežli. Ali je tako, prvaki?«

»Tako je!«

Nihče se ni ozrl po sosedu, nihče ni pogledal Elmikija.

Ob izgubi Alboina, velikega osvobodilca, nam je odleglo v upanju, da se bo vladarska krona le osvobodila suženjske krvi. Bodi torej vladar, Elmiki, nič nimamo zoper tebe, a ne bodi njen mož!«

Elmikija je spreletela vročina.

»Prvaki!« je nazajheval Grosulf. »Prekličimo zakoni, ki ni bil sklenjen!« me iz ljubezni ne iz porebe! Preženimo Rosmundo iz države! Ne maramo njenih sinov, dokler je dosti cvetov čiste langobardske krvi! Ali je tako, prvaki?«

Duke so vstali, dvignili sulice in potrkali z njimi ob tla:

»Tako je!«

»Elmikiju damo tri dni odloga, da se premisli in odloči: ali z Rosmundo v pregnanstvo ali naj prekliče zakon.«

Spet so zabrnele sulice po tleh. Štiri in trideset glasov je potrdilo:

»Tako je!«

Vladarica je še tisto uro zvedela za svojo usodo.

»V pregnanstvo z otrokoma in Elmikijem — ali tudi brez njega!« je premišljevala.

Hito se je odločila:

»Potem rajši brez njega!«

Elmikija tisti dan ni bilo na spregled. Zapodil se je s konjem v ravnino. Na Rosmundo ni več mislil.

Čemu bi mislil nanjo in reševal hlapčevsko kni! Da bi jo popeljal v svoj dukat v Benevento? — Ne! — Naj gre, kamor hoče, čim dalje od mene!«

Rosmunda je bila istih misli.

»Čim dalje od Langobardov, tem bolje!«

Pod večer je poklicala svoje oprede.

»Pripravite za odhod!« je naročila.

Potem je velela poklicati Peređeja. Po Alboinovem umoru ga še ni bilo k njej. Zdaj je prišel. Rosmunda je slonela na krznemem ležišču.

»Klicala si me, vladarica!« je dejal Peređeja.

»Ko se sam ne spomniš name!« je počela lepčiča.

»Vladarica si, Elmikijeva žena,« se je v zadregi prestopil Sarmat.

»Včasih nisi tako govčril.«

Rosmunda je nabrala listnice.

»Takrat si bila drugačna.«

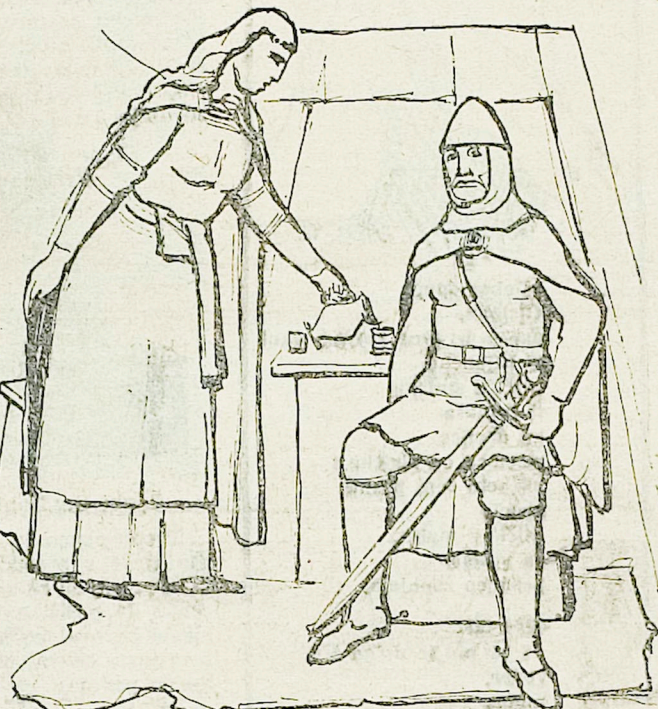
»Norček! Ti si bil drugačen. Lahko sem ti kaj potožila. Razumel si me. Pomagal si mi. Danes, ko sem nesrečna, si pozabil name.«

»Nisem, Rosmunda!«

Peređeju je glas zadržel. Na vso moč je izdajal, kar je mislil prikriti v dno srca.

»Sedi, poveljnik!«

(Se nadaljuje)

Š A H

FORSIRANA KOMBINACIJA

Forsirana kombinacija je tista, v kateri so vse poteze izsiljene in v kateri eden od nasprotnikov doseže svoj cilj, ne glede na to, da uporablja njegov nasprotnik najboljše odgovore. Ogledimo si tak primer iz partije med Botvinnikom in Flohrom, ki sta jo odigrala 1. 1933 v Leningradu.

Beli: Kg1, Dc3, Tal, Tel, Se4, Sf3, a2, b2, d5, f2, g2, h2.

Črni: Kg8, Db6, Tc8, Th8, Le7, Lf5, a7, b7, f3, f7, g6, h7.

Beli (Botvinnik) je pravilno izračunal, da je treba izkoristiti razvojno prednost in napasti črnega kralja, še preden se je ta skril v rokado. Kljub temu sem prebrčan, da vas bo prva poteza presenetila, saj je Botvinnik žrtvoval za napad kar celo damo.

1. d5—d6! Tc8:3 (Ker proti Sf6 je črni prisiljen vzeti damo). 2. Se4:f6+, Kc8—f8, (na Kd3 sledi 3. de+, Kc8, 4. e8D+, T:e8, 5. T:e8+ in nato še šah na d5). 3. d6:e7+, Kf8—g7, 4. e7—e8!+ (To je bolje, kakor postaviti damo, ker ima beli prednost šaha). 4. ... Kg7—f8, 5. b2:c3. Kombinacija je končana. Beli je dobil pozicijsko in materialno premoč. Materialno, ker ima trdnjavo in dva konja proti dami in kmetu. Pozicijsko, ker je nasprotnikova trdnjava zaprta na h8 in tudi njegov kralj je vse bolj na varnem od črnega. Zmaga je le še stvar tehnične izvedbe.

Objave in oglasi

St. vodnik Branko Vojnovič je izgubil v nedeljo 2. marca v Kopru vojaško knjižico, partijsko legitimacijo, smučarsko izkaznico, blok za hrano in druge dokumente.

Kupimo dobro ohranjeno motorno kolo kubature 250 do 350 cm in dobro ohranjeno moško dvokolo. Naslov v upravi lista.

RADIO

jugoslovanske cone Trsta

SPORED VAŽNEJSIH ODDAJ OD 8. III. do 14. III. 1952

Sobota, 8. marca: 14.35 Slovenske narodne pesmi — 18.00 Glasba slovenskih skladateljev — 18.15 Politični pregled — 19.00 Radijski program — 21.00 Domači zvoki, vmes ob 21.30 »Od sobote do sobote«.

Nedelja, 9. marca: 8.30 Kmetijska ura — 9.00 Za pionirje: Povest o mali zamorki — 13.45 Glasba po željah — 16.30 Slovenske narodne pesmi iz neosvobojenih krajev — 17.50 Reportaža: Gorica, mesto na meji.

Ponedeljek, 10. marca: 18.15 Jezikovni

Vodoravno: 1. orientalsko moško ime, 5. jedilni list, 9. kraljica čebel, 12. debel, dobro hranjen, 14. italijanski spolnik, 15. mesto v Sloveniji, 17. osebni zaimek, 18. okrajšana vprašalnica, 20. letošnji jugoslovanski gahovski prvak, 21. ruski kazalni zaimek (fonet), 22. judovsko moško ime, 24. zimski pojav, 25. drevo, 26. prebivalec nekdanje bal-kanske države, 28. zveri, strašila, 29. količinski prislov, 31. pogonski stroj, 32. razbojnik, ropar, 34. vojna (srbohr.), 35. zabavišče v Ljubljani, 36. geometrijski pojem, 38. gozdni sadež, 40. nesladek, 43. žensko ime, 44. letopis.

Navpično: 1. kultura, izobrazba, 2. široka, močna sekira, 3. arabski žrebec, 4. glavno mesto evropske države, 5. želja miroljubnih narodov, 6. členek, naslonka (obrnjeno), 7. žival iz skupine višjih sesalcev, 8. glasilo KP Italije, 10. ruski vesljar, srednjem veku, 11. jezero v Sibiriji, 12. nadležna žuželka, 13. iglasto drevo, 16. prebivalec gorovja na Pirenejskem polotoku, 19. kr-

milna rastlina za prasiče, 21. visoka planota, 23. mamilo, 25. medicinski izraz za »smrtnik«, 27. vodna žival, 28. bitka, 30. poredna ženska, 31. količinski prislov, 33. osebni zaimek, 34. podzemni prehod, kanal, 37. klica, 38. začetek ribolova, 39. pri- trdnica, 41. egiptovski sončni bog, 42. oziralni zaimek.

milna rastlina za prasiče, 21. visoka planota, 23. mamilo, 25. medicinski izraz za »smrtnik«, 27. vodna žival, 28. bitka, 30. poredna ženska, 31. količinski prislov, 33. osebni zaimek, 34. podzemni prehod, kanal, 37. klica, 38. začetek ribolova, 39. pri- trdnica, 41. egiptovski sončni bog, 42. oziralni zaimek.

milna rastlina za prasiče, 21. visoka planota, 23. mamilo, 25. medicinski izraz za »smrtnik«, 27. vodna žival, 28. bitka, 30. poredna ženska, 31. količinski prislov, 33. osebni zaimek, 34. podzemni prehod, kanal, 37. klica, 38. začetek ribolova, 39. pri- trdnica, 41. egiptovski sončni bog, 42. oziralni zaimek.

milna rastlina za prasiče, 21. visoka planota, 23. mamilo, 25. medicinski izraz za »smrtnik«, 27. vodna žival, 28. bitka, 30. poredna ženska, 31. količinski prislov, 33. osebni zaimek, 34. podzemni prehod, kanal, 37. klica, 38. začetek ribolova, 39. pri- trdnica, 41. egiptovski sončni bog, 42. oziralni zaimek.

milna rastlina za prasiče, 21. visoka planota, 23. mamilo, 25. medicinski izraz za »smrtnik

Otroci brez prijateljev

Ce otrok nima prijatelja, si moramo to razlagati le na dva načina: otrok nima priložnosti ali po svojem značaju nima sposobnosti, da bi sklepal prijateljstvo. Pomankanje priložnosti nastopi redkokdaj. Otroci živijo osamljeni v gozdu, na hribu ali na kakšnem otoku. V takem primeru sestavljajo njegovo družbo le odrasli ljudje. Včasih žive roditelji osamljeni, bodisi iz čudaštva ali pa iz bolesne mržnje do soljudi. Velika osebnost staršev pogosto prepoveduje otrokom sklepanje prijateljstva.

Pametni roditelji vedo, da je človek socialno bitje, ki ne more in ne sme ostati v življenju osamljen. Otroci se more pravilno duševno in telesno razviti le v družbi s sebi enakimi. Tu se mu oblikuje značaj, zbudi volja do tekmovanja in zmaganja, razumevanje za složnost in disciplino, radost do življenja, ki izvira iz skladnosti misli in čustev.

Psihologinja prof. Marija Rosey je na temelju raznih raziskovanj dognala, da so vsi nesocialni ljudje pripadali v mladosti trem skupinam ljudi:

1. organsko manjvrednim ali pa takim, ki so si to domisljali;
2. razvajencem;
3. osovražnim ali pa takim, ki so si domisljali, da jih vse sovraži.

Prvi skupini otrok lahko pomaga le odrasli človek. V družbi sovrstnikov se bodo čutili izključeni iz družbe, ker se ne morejo zaradi morebitnih telesnih hujš udeleževati skupnih iger. Navadno se umaknejo v samoto in se predajajo sanjarjenju, ki jim navadno škoduje. Odrasli človek se mora zavzeti za takega otroka in ga navajati na delo, ki ga bo otrok zmoget in se ne bo čutil izobčenca.

Razvajen otrok si težko najde prave prijatelje, ker je vajen, da se vsi ravna po njegovi volji. Ne zna se podrežati skupnim težnjam in disciplini. Tak otrok se rad prepira, itakoj je užaljen, hoče imeti povsod prvo besedo in postane ta-

ko za družbo nemogoč. Ostali otroci ga sami izključijo iz skupnosti. Ko tak otrok doraste, ima stalne težave zaradi nepravilne vzgoje v mladosti.

Otroka, ki ima večjo pomanjkljivost v značaju, drugi otroci zasovražijo. Tak patološki nesrečnik si seveda ne more dobiti prijatelja, ker ga nihče ne mara. Zato postaja vedno bolj negativen. Včasih pa si kak otrok iz ljubosumnosti pričenja domisljati, da ga drugi ne marajo, postane zagrenjen in pričenja duševno propadati. Starši čisto grešijo, ker se po dolgem čakanju le pojavi saželen sinček ali pa hčerkica. Starejši otrok, ki je bil morda

nekaj let edinček in se je vse življenje vrtelo okoli njegove osebe, se čuti nenadoma odrinjenega in manjvrednega. Takega otroka je težko popraviti in ozdraviti od duševnega propada. Imenovana psihologinja trdi, da je število otrok, ki se imajo po krivdi staršev ali slabih učiteljev sami za manjvredne, večje od onih, ki so resnično manjvredni. Tudi takim otrokom opoča ljubezen staršev do otrok kvarno vpliva na značaj otroka, ki si nikoli ne bo mogel najti pravega prijatelja ne v otroški, niti ne v poznejši dobi. Tak otrok postanejo nesocialna bitja, ki si v življenju težko utirajo pot.

Pomladansko pospravljanje

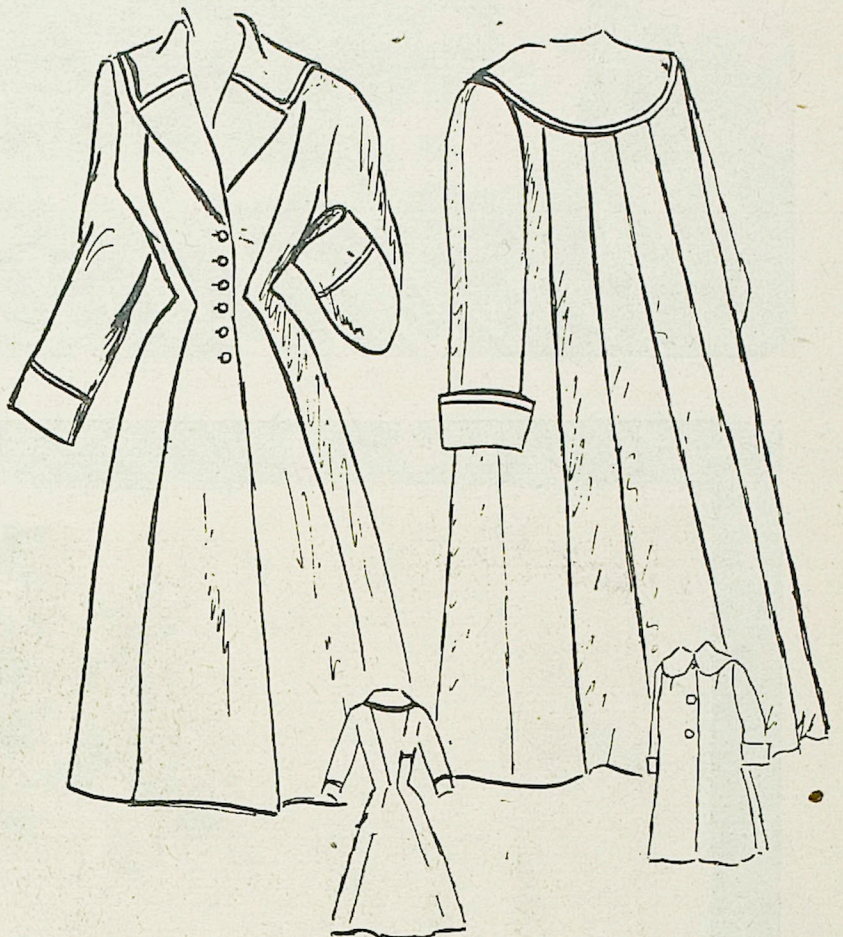
Minil je februar in z urnimi koraki prihaja pomlad v deželo. Vsa narava si že madeva svatovsko oblečilo. Tudi naši domovi ne mejo v tem zaostajati. Za to bo poskrbela vsaka skrbna gospodinja s svojim pomladanskim pospravljanjem in čiščenjem. Poslušajte nekaj nasvetov v tem pogledu!

Najprej moramo ugotoviti, če so stene močno zakajene in potrebne beljenja. V tem primeru nam bo priskočil na pomoč pleskar in nam lepo pobelil stene, predvsem kuhinjske. Spreten gospodar bo taklo delo sam opravil.

Ce so stene še čiste, bomo najprej pospravile po kotih omar in omaric, predalnikov in polic. Pri družinah, kjer so otroci, so ti prostori vedno v neredu! Ko bodo omare v redu, bomo znosile na sonce žimnice, pernice, blazine, odeje itd. Vse te predmete bomo na zraku dobro izteple in pustile še nekaj časa na zraku in soncu, da se vse dobro prezrači in presuši ter tako prežene zimsko vlago. Nato bomo temeljito ometle stene in strop in odstranile pajčevine. Postelje in omare odmaknemo od sten in vse lepo pometemo in obrišemo z vlažno krpo, da se preveč ne zapraši. Ko

je vse pometeno, očistimo okna. Prah s pohištva je treba pri takem čiščenju večkrat obrisati. Tudi na tla ne pozabimo! Ce so tla iz navadnih desk, jih zribamo z močnim lugom, da se razkužijo. Pobarvana ali pa parketna tla očistimo s parketnim loščilom. Parkete podrgnemo v smeri položenih desic s kovinasto slamo, ki jo kupimo v trgovini. Loščila ne smemo debelo mazati, sicer dosežemo nasproten učinek. Nato tla rahlo zdrgnemo s ščetko ali z mehko volneno krpo. Ce smo tla pravilno namazali z loščilom, se bodo svetila, da se bo pohištvo zrcalilo v njih.

Ko so stene, okna in tla v redu, znesemo vse ostalo v sobo. Tedaj menjamo posteljno perilo. Na mize pogrnemo sveže prte in tudi zavese naj bodo oprane in zlikane! Ko v očiščeni sobi ležemo k počitku, bomo kar prerajeni in res pomladno ubrani.

Zgodnja pomlad zahteva še vedno površnike, ki pa so mnogo lažji od zimskih. Barvi obeh modelov sta poljubni, blago pa je seveda tanjše od zimskega. Prva skica je primerna vitkim postavam, druga pa je namenjena ostalim. Ker je drugi model izrazito športen, je bolje, da je tudi tkanina športna.

O ŽENI

Zene, ki nas molče nagovarjajo, so najbolj zaželeni!

R. Wendt

Ce nam čas zaceli rane ali pa vsadi novo ljubezen v naše srce, ni to tolažba, temveč pozaba!

Sigrid Undset

Zena je popolnoma zadovoljna, če

se ji posreči, da kaže deset let manj od svoje hčere.

Oscar Wilde

Pri ženi je vse srce, celo glava! Zenske obdrže svoje tajnosti, moški tudi tuje.

Jean Paul

Značaj moškega pa tudi vsega naroda se morda nikjer tako dobro ne izraža kakor v ravnanju z ženo!

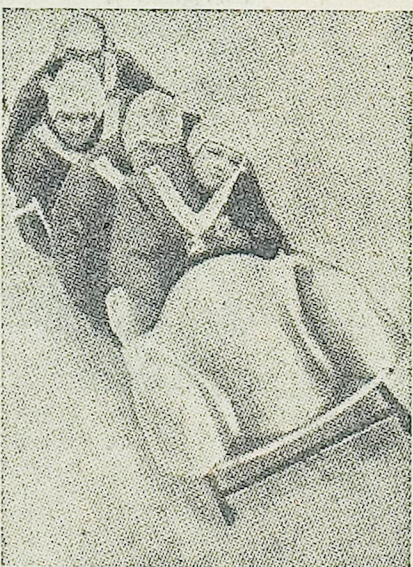
Herder

Športne zanimivosti

LETNA SKUPSCINA SSD »ZELEZNICAR« POSTOJNA

V petek je imelo SSD »Železnikar« V Postojni redno letno skupščino, na kateri so razpravljali o delu v preteklem letu. Največ uspehov so imeli nogometaši in smučarji, ostale sekcije pa so bile bolj ali manj neaktivne. Vzrok za to je predvsem v pomankanju športnih naprav in dobrega inštruktorskega kadra. V diskusiji je sekretar OK KPS Postojna Danilo Petrinja govoril o nujnosti preureditve postojnskega štadijona in obljubil pomoč okrajnega komiteja (50.000 din). Tudi predsednik MLO Postojna tovariš Čehovin je zagotovil prispevek v višini 20.000 din. — Ob zaključku so sklenili, da bodo društvo preimenovali v SD Postojna.

V PLANICI bo 23. marca velika skakalna prireditve, na kateri bodo nastopile olimpijske reprezentance Jugoslavije, Svice, Francije, Avstrije, Nemčije in Italije. V vseh krajih države bo organiziral Putnik posebne vlake. Iz Postojne bo odhod vlaka ob 4. uri zjutraj s povratkom ob 22. uri. Vlak se ustavi tudi na Raketu, Planini in Logatcu. Cena bo 530 din (plačljivo tudi v bonih). Prijave sprejema Putnik v Postojni do 20. marca.

Bob — zmagovalni četverec na olimpiadi v Oslu.

SMUCARSKÉ TEKME V ST. PETRU NA KRASU

Društvo za telesno vzgojo »Partizan« je priredilo dvodnevno smučarsko tekmovanje ob sodelovanju Jugoslovanske ljudske armade in mladincev predvojaške vzgoje. Tekmovali so v smuku, teku, patrolnem teku in sankanju. V smuku je bil prvi med pionirji Adolf Stegel, med mladinci Andrej Medica in med člani Miro Sribar. V teku na 1500 m je zmagal med pionirji Andrej Zele, v teku na 300 m pa med mladinci Anton Korošec. V patrolnem teku s puško in streljanjem na 7500 m je zmagala patrola Jožeta Blasnik.

V I. kolu zvezne nogometne lige je prišlo do velikih presenečenj. V Splitu je Hajduk premagal državnega prvaka Crveno zvezdo s katastrofalnim rezultatom 6:0, zagrebška Lokomotiva pa je premagala Dinamo z 1:0. Ostali rezultati odgovorjajo predvidevanjem: Vojvodina je premagala Rabotniškega, Partizan Mačvo, Sarajevo pa Zagreb.

Na tekmovanju v smučarskih skokih v St. Janžu na Koroškem je zmagal Jugoslovian Langus s skokoma 50,5 in 50 metrov. Drugi je bil Zidar, tretji pa Kostner (Avstrija).

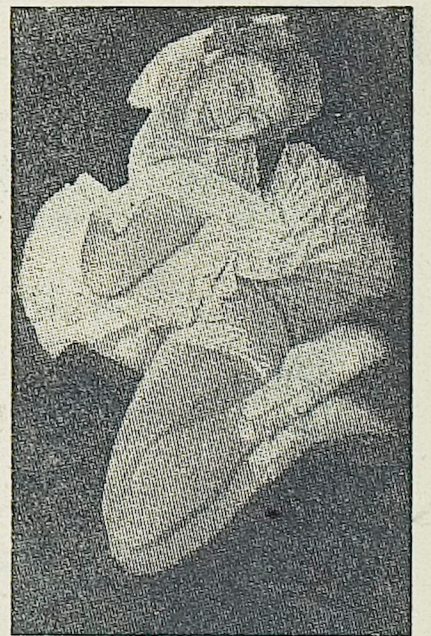
Svetovni prvak v polsrednji boksarski kategoriji Ray Robinson bo 14. junija nastopil v Tel Avivu proti izraelskemu boksarju Barneyu Rossu. — Boksala bosta za »en dolar«, kajti ves izkupiček bo za dobrodelne namene.

Na največji smučarski skakalnici na svetu v Oberstdorfu so bile prve letošnje prireditve. Zaradi slabega vremena in močnega vetra so morali predčasno prekiniti skoke. Najdaljši skok je dosegel Sved Loren in sicer 131 metrov, takoj za njim pa so se zvrstili Finec Luiro (128 m), Nemec Weiler (127 m), Norvežan Bjernstad (127 m) in Petersen (Svedska) 124 m. Tekmam je prisostvovalo nad 60.000 gledalcev.

Ruska olimpijska delegacija je objavila, da bodo Rusi sodelovali na vseh tekmovanjih, ki bodo na sporedu na olimpiadi v Helsinkih. Moštvo bo stanovalo v olimpijskem naselju, kjer mu bodo dodelili mesto. Rusi so torej uvideli, da njihov prvotni načrt, po katerem naj bi se

tekmovalci vsako jutro pripeljali z letalom iz Leningrada, ni izvedljiv.

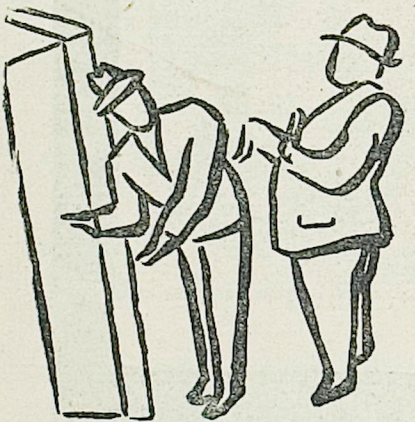
Na svetovnem prvenstvu v umetnem drsanju v Parizu so zmagali favoriti. Med moškimi je nadmočno zmagal Button (Anglija) pred Groganom in Jakinsom (ZDA). Naslov svetovne prvakinja si je priborila Francozinja Du Bief, prvenstvo v parih pa sta osvojila zakonca Ria in Paul Falk (Nemčija). Zanimivo je, da se prvenstva ni udeležila olimpijska zmagovalka Altwegova, za katero trdijo, da namenava prestopiti med profesionalke.

Jacqueline du Bief — svetovna prvakinja v umetnem drsanju.

Hjalmar Andersen, trikratni olimpijski zmagovalac in svetovni prvak v hitrostnem drsanju na 1500, 5000 in 10.000 m, je danes nedvomno najpopularnejši športnik Norveške. Ko je nastopal v Bislett stadionu v Oslu, je radijski napovedovalec vlijudno opozoril gospodinjice in žene Oslo: »Ne bodite preveč nemirne, kajti vaš mož pride danes kasneje h kosilu. Tek Hjalmar Andersen je bil na sporedu prav v času, ko Norvežani običajno kosijo. Ni treba posebej poudarjati, da je bilo to opozorilo glede na Andersenovo popularnost na mestu.

Vedenje v sliki

Ako si povabljen(a), vstopi prvi in ne zadržuj drugih.

ZDRAVNIŠKI KOTIČEK

Noče in noče jesti...

Asistentka otroške klinike v Ljubljani dr. Zdenka Ivančič je opisala v decembrski številki mesečnika za zdravstveno prosveto »Priroda, človek in zdravje« vzroke pomankanja teka pri otrocih. Matere, ki jim njihovi otroci ne jedo radi, bodo morda našle v tem članku pravi nasvet zase in za svojega otroka. Marsikdaj ne jedo otroci zato, ker so bolni. Marsikdaj zopet zbole otroci zato, ker jedo slabo. Slab tek je lahko bolezenski in prehodni, lahko je pa tudi predvsem vzgojne in zelo trdovratne narave. Največkrat se zdravstvene in vzgojne težave prepletajo in podpirajo. Recepta, ki bi pomagal vsem slabim jedcem med otroci enako, zdravniški ne poznamo. Zato skušamo ugotoviti pravi vzrok bolezni oziroma pomankanja teka, kar ni vedno preprosta stvar. Včasih zdravimo sicer takoj, čeprav pravega vzroka pomankanja teka ne poznamo. Takšno zdravljenje največkrat ne pomaga. Mati poišče drug nasvet ali drugega zdravnika in vsa zgodba se prične od kraja. V takem primeru bi storila mati prav, če

bi skušala dopolniti boljše zdravniški pregled s podatki in pojasnili iz otrokove preteklosti. Zato naj opišejo matere, ki so preizkusile zaradi otrokovega slabega teka že marsikaj, pri mer svojega otroka za zdravniško posvetovalnico mesečnika »Priroda, človek in zdravje« ali za naš zdravniški kotiček. Skušajo naj odkriti pravi skriti vzrok in ga opisati — kar ne more škodovati.

L. Z. Ljubljana. — Rada bi vedela, v kakšni starosti smete dajati otroku navadno ribje olje.

V zimskih mesecih lahko damo majhno količino dobrega ribjega olja otroku od tretjega meseca starosti dalje. Vsekakor moramo preizkusiti, kako otrok ribje olje prenaša. Zato stopnjujemo količino od nekoliko kapljic do največ ene male žličke dnevno. Otroci v prvih mesecih življenja vzamejo najboljše z veliko žlico hladnega mleka, po zadnjem obroku. Laže kot navadno ribje olje pa prenašajo majhni otroci koncentrirane preparate vitamina D, kakršen je na primer naš Calciferol. Količino vam bo predpisal zdravnik po pregledu in glede na otrokovo starost.

Krvavi jezdeci

FRANCE BEVK

27

»Ne ti in ne biriči me ne boste dobili,« je dejal Toniš, »če zaradi tega vsi pozelenite.«

»Kaj pa je to, malo robstva,« je Stefan napel drugo struno. »Saj mene ni bilo konec.«

»Pa pojdi ti še enkrat, če se ti toži po slabem,« se je Toniš irdo-vratno zibal v vrhu jesena. »Se drugo oko jim nesila.«

Te besede so Stefana razkačile, da je planil k jesenu in ga zasekal. Toniš se je pognal na grm, se prekopal po vejah na tla, se pobral in spustil v goščavo. Stefan je tekkel za njim. Ob Beli vodi bi bila malone zadela drug v drugega. Tonišu je na eni strani velika skala zapirala pot, na drugi pa so ga lovile Stefanove roke, odprta mu je bila samo tretja pot — proti reki. Planil je v vodo...

Zagrnihi so ga divji, peneti se valovi. Plaval je, se zaganjal, prhal in pihal; težila ga je obleka, ki se je namočila. Voda ga je gnala s tokom navzdol; bila je mrzla, da ga je stiskalo za srce in mu jemalo sapo.

Stefan je brez moči stal na bregu. V srdcu je lučal kamenje za njim. »Da bi te voda požrla!« je vpil.

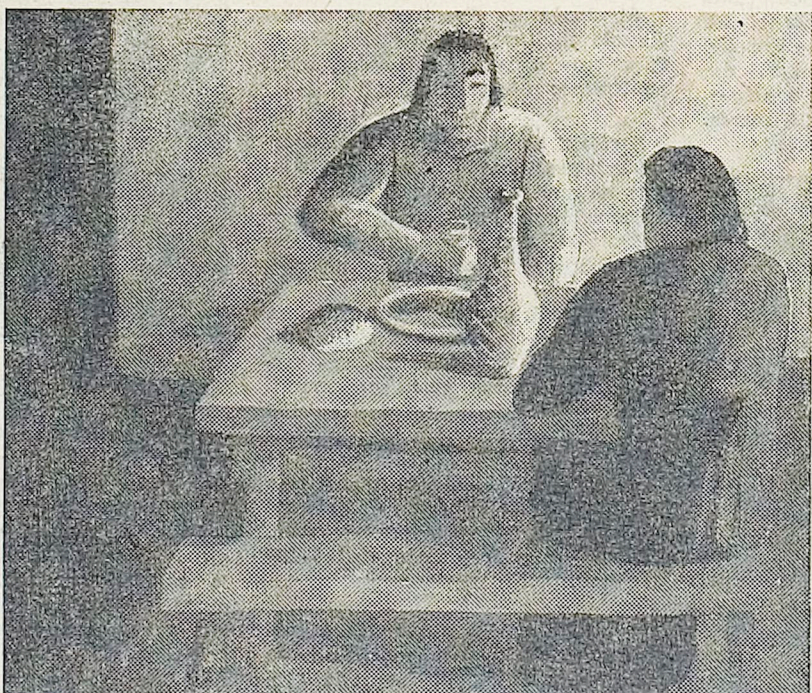
Toniša voda ni požrla. Začutil je tla pod nogami in se skobacal na breg. Bil je ves premočen, premrl, z nedopovedljivim občutkom v srcu. Stefanu, ki ga je zmerjal z drugega brega, se je krohotal iz vsega grla. Ta krohot je bil iz veselja nad življenjem in iz zmagošnjavja.

Nafo je izginil med vrbljem... Stefan ni videl drugega kot premi-kajoče se veje z mačicami.

3.

Toniš se je tri dni potepal po samotah, gorskih grebenih in njihovih obronkih. Ko si je na soncu sušil obleko, so ga na pol golega opazili kmetje, ki so trebili senožeti. Ker so mislili, da je on tisti potepuh, ki jim je bil pred letom zažgal vas, so se zagnali za njim, da bi ga ulovili. Da jim je ubežal, je moral sestiti lisici na rep; pri tem so mu bregese opletale, kot da bi ne bile njegove.

29

Gozd in gora mu nista bila prijazna gostitelja. Trata mu ni ponujala jagod in poseka ne malin za zajtrk; kar je po prestani zim; lešnikov in orehov ležalo na tleh, so bili zgolj plškvanci ali pa so bila njih jedrca od zmrzali zvođenela. Za večerjo se je moral zadovoljiti s spancem, ki ga je ujel na listju, nagrabilenem z rokami.

Pomanjkanje ga je vrglo na pot, ki je peljala po strmem gorskem obronku in se razgledovala v ozko, gozdno sotesko, v kateri je smela Bača. A tudi tu ni bil dosti na boljšem. V samotnih hišah so mu ponujali vode, ki se jo je lahko tudi pri studencu napil. Le v neki sirgani bajti so mu vrgli pest drobnic.

V Melicah je stopil v bogato hišo in poprosil kruha. Povedali so mu, da je na Kneži hiša, ki moli izvesek na cesto; tam mu po mili volji po-strežejo z jedajo in pijačo, da le požvenkija z denari. Če pa teh nima, vzamejo tudi marke ali beneške cekine, zakaj krčmar ni izbircen, kar se tiče denarja.

Toniš se svoj živ dan ni imel božjaka v žepu. Denare in lire je poznal le po videzu, cekine pa je kdaj slišal samo zvenkljati. In če bi ga bil tedaj na cesti med Melicami in Knežo srečal dukat, bi ga ne bil spo-znal, tako mu je bil tuj. Kljub temu je Toniš nehoče stikal po žepih, kakor da je po naključju ostal kak groš ali solid v hlačah, ki jih je nosil po očetu. Tipal je celo po šivih svojega bukovega suknjiča, če ni morda krojačeva roka všla vanj kak cekin. Po vseh žepih in šivih pa je bilo le polno ništre, ki je Toniša grenko jezila, trmoglavno je gledal v tla, kakor da bi hotel zaukazati, da v prahu in med kamenjem mora najti kak behc, ki ga je izgubil kak pijani Meličan, ko se je s Kneže vračal domov.

V takih mislih in željah je bil kmalu na Kneži. Stopil je čez most in obstal pred hišo, iz katere je Bog molil roko na cesto. Ta roka je bil čudovit lesen izvesek z izrezljanim in poslikanim grozdom, nad njim se je režal plemič s kupico vina v desnici; z obraza se mu je luščila v soncu presušena barva.

»Samo za plemiče?«

je pomislil Toniš in se še huje zavedel suhote v žepu. A suhota v grlu in prazno-ta v želodcu sta ga prisi-lila, da je vstopil. Verjel je v čudež.

Zastavna krčmarica, ki se je dvignila od ognji-šča, je premerila klateža od nog do glave in po njego-vih prašnih nogah presodi-la, koliko potepuške poti ima za seboj. Toniš ni ta-koj zagledal krčmarice. Oči so mu ušle na gnjati in na klobase, ki so visele v di-mu, na kos s'ra, ki je stal na lesenem krožniku, in na velik hlebec kruha, okoli katerega je poplesavala mu-ca. Slina se mu je nabirala v ustih in tolikšno je bilo njegovo poželenje, da se mu je zamegnilo pred očmi.

Krčmarica ga je ne-prijazno pobarala, česa želi. Njun nadaljnji razgovor pa je bil tak, da je Toniš zle-tel skozi vrata in nemilo te-

28

lebnil v človeka, ki je hotel pravkar vstopiti. Pred seboj je zagledal doi-gina, ki je bil ves kozav, odel v do'go črno haljo, razoglav in neobrit, a vendar ne bradat in z dobrodušnim smehom na obrazu.

»Kaj pa ti? Ali si se tako napil, da se vedeš kot junec? Ali pa si žejen in lačen in so te vrgli pod kap, da najdeš primernejšo hišo za bera-čenje. Če je zadnje res, pojdi z mano; pil boš in jedel za moj denar, zakaj slovensko liro imam v žepu; to je toliko kot osem denarjev.«